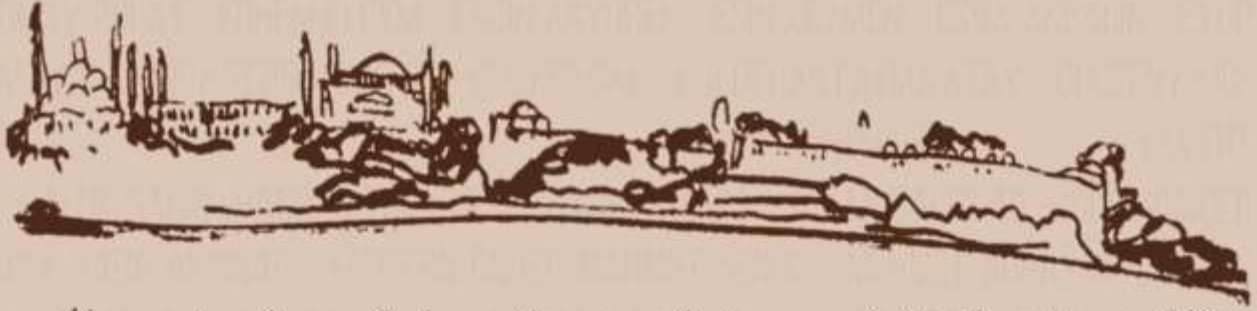

CUMHURİYETİN 100. YILINDA İSTANBUL

MİMARLIK VE YERLEŞME KÜLTÜRÜ

SEMPOZYUM KİTABI

Her yerde evler ağaçlarla çevrilmiş; insan ile doğa arasında büyüleyici bir ortaklık.

Le Corbusier

5-6-7 EKİM 2023

TMMOB MİMARLAR ODASI İSTANBUL BÜYÜKKENT ŞUBESİ

KEMANKEŞ CADDESİ NO:31 KARAKÖY/İSTANBUL

tmmob
mimarlar
odası
istanbul büyükşehir şubesi

1. Oturum:

'İstanbul'da Planlama, Koruma, Yerel Yönetim Deneyimleri'

Moderatör: **Gülşen Kılıçreis Özaydın**

- **Murat Güvenç** / *Cumhuriyet Dönemi Kent Tarihi Yazımı İçin Yeni Bakış Açılı, Kaynaklar, Değerlendirme Yöntemleri*
- **İpek Yada Akpınar** / *Cumhuriyet İdeası ve İstanbul'un Modernizasyonu*
- **İclal Dinçer** / *Cumhuriyet Yüzyılında Kentsel Koruma Politikaları ve Uygulamaları*
- **Pelin Pınar Giritlioğlu** / *Cumhuriyetin 100. Yılında Yerel Yönetimler ve Planlama*
- Sorular ve Cevaplar

Prof. Dr. Murat Güvenç / Cumhuriyet Dönemi Kent Tarihi Yazımı İçin Yeni Bakış Açılı, Kaynaklar, Değerlendirme Yöntemleri

Demografik yapı, üretim, kentleşme süreçleri, tüketim kalıpları, iletişim teknolojileri, çevre sorunları, toplumsal-siyasi proje ve tahayyüller, gündelik yaşam pratikleri açısından yepyeni ve geri dönülmez (irreversible) niteliksel bir kopuş yaşandığı artık genel bir kabul görüyor. Bu açıdan Cumhuriyetin 75 yılı için hazırlanan bilançolarda ima edilenden çok farklı bir konumdayız. Güncel toplumsal, ekonomik pratikler, kurumsal teknolojik yapı ve çerçeveler ile politik- ideolojik yaklaşımlar, yeni zihinsel şemaların etkileşimi özgün toplumsal-mekânsal yapılar şekillendiriyor. Konvansiyonel neden sonuç ilişkileri gözlenen toplumsal oluşumları açıklamakta yetersiz kalıyor. Günümüzde kent, küresel ile yerelin, yapısal ile iradi olanın, maddi olan ve olmayanın, beşerî olan olmayan eyleycilerin şekillendirdiği girift bir toplumsal-mekânsal oluş olarak kavramsallaştırılıyor. Niteliksel değişimi izleme, oluşumları erken teşhis ve geçerli değerlendirme olanakları sunan bu bakış açısı, kent ve mimarlık tarihi alanında yeni bir araştırma programını başlatabilir.

Cumhuriyet'in yüzüncü yılında kent ve mimarlık tarihi yaklaşımlarının ve konvansiyonel dönemlemenin avantaj ve dezavantajlarına ilişkin telegrafik bir irdelenmenin ardından, ikinci bölümde vaka temelli kompleks realist yaklaşımın olumsal olanı olmayandan ayırma, yerel özgünlükleri açığa çıkarma potansiyeli 1927 İstanbul nümerotaj kütüğü üzerinde yapılan bir "örüntü tanıma" alıştırması üzerinden örnekleniyor. Yeni bilgi işlem teknolojileriyle desteklenen bu yeni yaklaşımın yöntembilimsel avantajları, bilişsel kısıtlayıcıları, kent ve mimarlık tarih yazımına getirebileceği katkı, üçüncü bölümde irdeleniyor.

Prof. Dr. Murat Güvenç

Murat Güvenç 1953'te doğdu. St. Joseph lisesini ve ODTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümünü bitirdi. ODTÜ de 28 yıl öğretim elemanı olarak çalıştı. Kent ekolojisi, sanayi coğrafyası, İstanbul ve kent sosyolojisi alanında çalışmaları vardır. Emlak Bankası 1926-1998; Kurum Tarihi ve Türkiye Seçim Atlası 1950-2009 'ın eş yazarı olan Murat Güvenç, İstanbul 1910-2010 kent sergisinin Toplumsal ve Ekonomik Coğrafya temasının küratörlüğünü yapmış, 2007-2010 yılları arasında Tarih Vakfı Yönetim Kurulu Başkanlığı, 2014-2019 yılları arasında da TESEV Yönetim Kurulu üyesi ve Başkan Yardımcılığı görevlerinde bulunmuştur. 2014 ten bu yana Kadir Has Üniversitesi İstanbul Çalışmaları Merkezini yönetmektedir. Aynı zamanda Kadir Has Üniversitesi İstanbul Çalışmaları Merkezi Yöneticisi durumundadır.

Prof. Dr. İpek Yada Akpınar / Cumhuriyet İdeası ve İstanbul'un Modernizasyonu

Genç Cumhuriyetin atılım, kalkınma ve değişim dönemi olan 1930lar, aynı zamanda Cumhuriyet mimarlığının da oluşum sahnesidir. Devlet tarafından hızla içselleştirilen modernizmin estetik yaklaşımı ilerici, rasyonalist ve işlevselci

karakteri ile eski emperyal kenti de sarar. 1936'da Fransız mimar ve kent tasarımcısı Henri Prost, İstanbulu güzelleştirmek ve modernleştirmek için kentin ilk master planını hazırlaması amacıyla davet edilir. 1937 Master Planı, işlevsel bölgeleri, geniş meydanları ve onsekiz parkı güzelleştirme temasıyla bağlayan geniş bulvarları içerir. Prost'un kentsel tasarımı, İstanbul'u estetize ederken, planlama ve kentsel tasarım disiplinlerini biraraya getirmede önemli rol üstlenir. Planın işlevsel bölgelere ayırım üzerinden mekansallaşması, mimari üzerinden günlük hayata yansımaları modernist estetik kurgudan daha fazlasına işaret ederler. Prost'un kamusal mekanları (meydanlar, geziler, çocuk oyun alanları ve eğlence mekanları) 'gündelik seküler yaşamın' kamusal alandaki sahneleridir.

2. Dünya Savaşı'nın koşulları altında, planın bazı kısımları onbeş yıl boyunca uygulanır. 1950'deki genel seçimlerin ardından yerel seçimleri de kazanan Demokrat Parti yöneticileri, Fransız tasarımcının anlaşmasını yenilemez. Bu, İstanbul'un yeniden inşasında ikinci etaba işaret eder: kent planı için sorumluluk, Prost Planı'nı revize eden Türk uzmanların ellerine teslim edilir. 1956'da Başbakan Adnan Menderes kentsel imar için sorumluluk alır, 1960'daki askeri darbeye iktidardan düşene dek takip eden dört yıl boyunca, yoğun yol inşası, sokak genişletme, eski yapıların yıkımı ve yenilerinin inşası dönemini başlatır. Plan uygulamasına 1960larda da devam edilir. Plan, 1985'lerde Belediye Başkanı Bedrettin Dalan yıkımlarında Tarlabası Bulvarı ve Haliç kıyılarının açılmasında esin kaynağıdır.

Prost Planı'nın kamusal mekanlarının, yalnızca 'güzelleşme' anlamına gelmediğini, aynı zamanda ulus-devletin idari ve kültürel reformlarını fiziksel olarak görselleştiren güçlü semboller olduğuna işaret eden çalışma, İstanbul'un Cumhuriyet dönemi mimari ve kentsel açılımlarının izlerini sürüyor; kamusal mekân önerilerinin, seküler toplumsal yaşam açısından önemini aktarıyor. Ardından 1950lerdeki kentsel ve mimari ölçekteki uygulamaları bugünden bakarak değerlendiriyor.

Cumhuriyetin 100.yılında, Prost Planına sekülerleştirici kazanımları açısından bakmak, kentsel ve toplumsal ortak geleceğimiz için veri sağlayabilir.

Prof. Dr. İpek Yada Akpınar

İYTE Mimarlık Bölümü'nde mimarlık-kent, ilişkileri, temsiliyet, kültürel bellek-sürdürülebilirlik ekseninde stüdyo-kuram dersleri vermeye ve araştırmalara devam etmektedir. Lisans-Yüksek Lisans çalışmalarını İTÜ Mimarlık Bölümü'nde; doktora çalışmasını UCLde gerçekleştirdi. Osmanlı Başkentinden Küreselleşen İstanbul'a; J.Mårtelius, G.Olsson, E.Güngören ile; Transformations of Public Space, Architecture and the Visual Arts in late Modern Istanbul 1950–80 kitaplarının editörüdür. Şebnem Hoşkara ile CUMHURİYETİN 100.YILINDA MİMARLIK kitabı editörlüğünü yapmaktadır.

Prof. Dr. İclal Dinçer / Cumhuriyet Yüzyılında Kentsel Koruma Politikaları ve Uygulamaları

Cumhuriyetin 100 yıllık birikimi içinde kentsel koruma politikaları ve uygulamaları hangi çerçevede ele alınırsa alınsın, bu yüzyılın biriken yanlışlıklarını bertaraf etmek, doğrularını daha da iyileştirerek geleceği yapılandırmak ana sorunsal olacaktır. Koruma düşüncesinin de planlama düşüncesinin de ayrı eksenlerde yürüyen kavramsal gelişimi ve günümüzde ulaştığı aşama bizi "yapı" temelli koruma anlayışından "değer" temelli koruma anlayışına taşımış durumda. Koruma bakış açısında ölçeğin büyümesi, bütünlüklü hale gelmesi, planlama anlayışının ise yukarıdan aşağıya hegemonik bir biçimde kurulan değil, aşağıdan yukarıya inşa edilen eşitlikçi bakış açısına evrilmesi her iki kavramın buluşma noktasını oluşturmaktadır. Bu bağlamda kültürel mirası bireylerin ve grupların sosyal kimliklerinin bir parçası olarak algılamak, somut bir varlık olarak değil, hafızayı oluşturan ve hatırlamayı kuran soyutluğuyla anlamak, yer ile bağlantısını kurmak ve planlamaya bu açıdan bakmak önem taşıyor. Ancak Cumhuriyetin 100 yıllık birikimi içinde bu bakış açısına ulaştığımızı söylemek zor görünüyor. Tam tersine ayrıştırıcı miras anlayışının egemenliğini artırdığı, yapı temelli ve "ihya", "taklit" yöntemleriyle mekânı üretmenin yaygın ve muteber olduğu bir ortam içinde 2023 yılına varıyoruz. Bu sürecin yukarıdan aşağıya kurulması, istisna durumlar ve kavramlar yaratılarak koruma ve planlamanın önerdiği yeni değerlerin baypas edilmesi ise gözler önünde gerçekleşiyor.

Bildiride daha ayrıntıda bakılacağı üzere Türkiye'nin kentsel koruma politikaları ve uygulamalarının yüzyıllık evrimini ülkenin siyasi, ekonomik ve kültürel politikası, kentleşme, modernleşme süreçlerinden bağımsız irdelemek mümkün değildir. Aynı şekilde sürecin Osmanlı modernleşmesiyle birlikte incelenmesi gerekir. Bu bağlamda 1850'lerden 1920'li yıllara uzanan 80 yıllık birikim planlama alanında olduğu gibi koruma alanı için de Osmanlıdan Cumhuriyete

aktarılanlar olarak kabul edilir. Bu aktarım elbette ki anıt yapı ölçeğindeki korumaya işaret eder. Tekeli'nin tanımıyla utangaç modernleşme sürecinde sivil yapıyı korumanın yeri yoktur. 1930'lardan sonra modernizmin simgesi Ankara'dan yayılan ulus devletinin inşası içinde kentler modernleşirken koruma düşüncesi ve pratiği yine anıtsal yapıyı korumanın ötesine geçemeyecektir. Kentlerde sermaye birikiminin başlaması, kentleşme ve yapılaşmanın hızlanması 1950-1980 döneminin temel özellikleriyken sivil yapılar ve tarihi kent dokularının koruma sistemi içine alınması ancak 1970'lerin başında gerçekleşebilecektir. Kentsel ölçekte korumanın kurumsal altyapısının geç geldiği, kentlerin modernleştirilmesi eksenli planlama politikası ve uygulamasının hâkim olduğu bu dönemde sadece anıt yapı ağırlıklı - uygulamadaki eleştirileri saklı tutarak- korumanın başarılabilirliğini kabul etmek gerekir. 1980'ler başlangıçta kentsel ölçüğe genişlemiş ve bütüncül bakış açısının savunulduğu bir koruma planlaması ve uygulaması için ilk işaretlerini vermekte ise de dönemin neoliberal politikalarının sermayenin kentleşmesinden rantın kentleşmesine doğru evrildiğine tanıklık edilecektir. Son 40 yıldır uygulanan inşaat sektörüne dayalı ekonomik büyüme modelinin kıskacındaki koruma ve planlama artık tehdit altındadır. Bütün bu dinamikler planlama kurumunun parçalanmasını, bütünlüğünü yitirmesini getirirken, giderek otoriterleşen kurumsal yapı istisna durumlar ve ayrıcalıklı alanlar tanımlayarak kentleri yönetmektedir. Bildiride örneklenecek olan İstanbul başta olmak üzere tüm ülkeye yaygınlaşmış olan yapıyı çevrenin korunması ile ilgili faaliyetlerin arka planında ticarileşmenin, özelleştirmenin yattığını unutmamak, kentsel koruma politikaları ve uygulamaları için yeniden yapılanmayı tam da bu noktalardan başlatmak gerekmektedir.

Prof. Dr. İclal Dinçer

Yıldız Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nde öğretim üyesidir. Akademik çalışmaları ve yayınları ekonomik coğrafya, politika, planlama ilişkileri üzerinedir. Kentsel koruma ve yenileme konularını bu perspektifle ele almakta, verdiği dersler, araştırma projeleri ve yayınları bu konulara odaklanmaktadır. Çeşitli kentlerin koruma planlarının hazırlanmasında görev alan Dinçer, 2009 İstanbul Çevre Düzeni Planı'nda kültür mirasının belgelenmesi ve kültür, turizm stratejilerinin geliştirilmesi üzerinde çalışmıştır. 2014-2021 yılları arasında ICOMOS-Türkiye Milli Komitesi Başkanlık görevini sürdürmüştür.

Doç. Dr. Pelin Pınar Giritlioğlu / Cumhuriyetin 100. Yılında Yerel Yönetimler ve Planlama

Cumhuriyetin yerel yönetim deneyimi üzerinden 100 yıl geçti. Batılı ülkelerin uzun bir tarihsel geçmiş boyunca sahip olduğu yerel yönetim deneyimine sahip olmayan ülkemizde yerel varlık bulma kaynakları dahi, Batılı ülkelerden farklılık göstermiştir. Tanzimat dönemi ile hayata geçen bu süreç, Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilen yasal düzenlemeler ve kurumsal yapılanma girişimleri ile gelişme göstermişse de yerel yönetimlerin ne derece "yerel" olabildikleri, "yerel güçlerini" ve "yapabilirliklerini" ne düzeyde ve etkinlikte kullanabildikleri, merkezi yönetimin gücü ve etkisi altında nasıl bir "yetkinliğe" sahip olabildikleri geçtiğimiz bu yüz yıla dar sorular olarak bugüne dek gelmiştir.

Kuşkusuz bu sürece ilişkin analizler ve sorgulamalar, belirli kırılma noktalarında bazı nüanslar içermektedir. Bununla birlikte, geldiğimiz noktadan durup baktığımızda, yerel yönetimlerin etkinliğinin, verimliliğinin, yapabilirliğinin ve özerkliğinin, bu yüz yıllık süreç içerisinde batılı ülkelerde görüldüğünün aksine, zayıfladığı, güç kaybettiği görülmektedir.

Özellikle de 2002 sonrası dönemde, ortaya konan yasalar, yapılan kurumsal düzenlemeler, yere yönetimler açısından giderek güç kaybettiiren bir yapıyı inşa etmeye hedeflenmiştir. Bu durumu, 2004 yılında Toplu Konut İdaresi üzerinde toplanan yeni yetkiler, 2011 sonrası Çevre ve Şehircilik Bakanlığının kurulması ve yerelin yetkilerini bünyesinde toplaması, 15 Temmuz sonrası yerel üzerinde gerçekleşen mekansa müdahaleler, 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı sistemine geçiş ve merkezi düzeyde politika kurullarının oluşturulması ve son olarak 2019 seçimleri sonrası, merkezi yönetimin alan kaybettiği alanları geri alma isteği gibi birçok adım ile izlemek ve analiz etmek mümkündür.

Bu çalışma, Cumhuriyetin 100. Yılında, yerel yönetimlerin merkez karşısında durduğu noktayı geri plandaki tarihsel gelişmeler ekseninde fotoğraflayarak ortaya koymayı hedeflemektedir.

Doç. Dr. Pelin Pınar Giritlioğlu

1968 İstanbul doğumlu, Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü mezunu olan Pelin Pınar Giritlioğlu, İstanbul Teknik Üniversitesi- Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü Restorasyon Programında yüksek lisans ve İstanbul Teknik Üniversitesi- Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde Şehir Planlama Programında doktora yapmıştır. 1992 yılından bu yana İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Kentleşme ve Çevre Sorunlar Anabilim Dalı'nda görev yapmaktadır. 2005 yılında yardımcı doçent ve 2010 yılında doçent olmuştur.

2010-2021 yılları arasında İBB Tarihi Yarımada Alan Başkanlığı'nda, Oda temsilcisi olarak Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu üyesi olarak görev yapmıştır. İstanbul Üniversitesi'ndeki akademik görevlerinin yanı sıra TMMOB Şehir Plancıları Odası 17. Dönem İstanbul Şube Başkanı olarak görev yapmaktadır.

Kentsel Yenileme adlı iki baskı yapmış bir kitabı ve İçtihatlı İmar Mevzuatı adlı ortak editörlük yaptığı bir kitabı, yayına hazırladığı 12 ayrı kitap ve bilimsel dergilerde yayımlanmış çok sayıda ulusal ve uluslararası makaleleri bulunmaktadır.

"Kentsel dönüşüm", "kentsel yenileme", "imar hukuku" ve "kentsel suç" konularında teorik ve uygulamalı çalışmalarını sürdürmektedir.

2. Oturum:

'İstanbul'da Koruma Kültürü, Kültür Varlıklarının Korunması Süreci'

Moderatör: **Zeynep Ahunbay**

- **Burak Boysan** / Şantiye Şehir 1: Menderes Dönemi-Şantiye Şehir 2: Dalan Dönemi
- **Nezih Başgelen** / İşgal ve Erken Cumhuriyet Döneminde İstanbul'da Arkeoloji ve Gerçekleştirilen Kazılar
- **Engin Akyürek** / Toprak Altından Müzeye: Euphemia Kilisesi'nde Yapılan Çalışmalar (1939-2023)
- **Gül Köksal** / İstanbul'un Endüstriyel Geçmişini Miraslaştırma

Y. Mimar Burak BOYSAN/ Şantiye Şehir 1: Menderes Dönemi - Şantiye Şehir 2: Dalan Dönemi

Bilinen en eski şehirlerden biri olan İstanbul'un bugünkü haline gelme süreci 1950'lerde başlar. Önce İstanbul'un topyekûn değişiminin başladığı, kısacası bir nevi take-off noktası olan Menderes imar operasyonlarını anlatmakta fayda var. Şehrin tarihi çekirdeği olan Suriçi 1440 hektardı. Bugünkü İstanbul yaklaşık 546.000 hektarlık bir alanı kaplıyor. 1945 yılında da İstanbul Belediyesine bağlı alanlar 7000 hektardı, yani 1945'ten bu yana, sadece 70 küsur sene içinde alanı yaklaşık 78 misli büyümüş bir şehirden söz ediyoruz. 1927 nüfus sayımında İstanbul'un nüfusunun 700.000'inin altına düştüğünü söylemeden geçmeyelim. Cumhuriyet'in kurulmasından önce nüfusu 1.200.000 olan şehir küçülmeye başlamıştı ve yaklaşık 90 sene önce İstanbul'un küçülen, hatta yer yer metruk bir şehir olduğunu da kaydedelim. 1945 yılında nüfus ancak 1.078.399 oldu ve bugün 15 misline ulaştı.

1920'lerin "nüfus kaybeden" şehirden 1950'lerin ikinci yarısındaki 'şantiye şehir İstanbul'la geçişin en önemli eşiği de 1950'lerin ikinci yarısında başlayan Menderes operasyonları. Şehirde kapsadığı alanı, nasıl finanse edildiğini, 1958 devalüasyonundan sonra sönümlenmesini, yol açtığı yıkımları, şehrin omurgasını belirlemesini ele almak gerekir.

1950'lerde yapılan ve Sarayburnu ile Yeşilköy'ü birbirine bağlayan ve şehrin suyla ilişkisini koparan caddeye vurgu yapalım. Kennedy Sahil Yolu 1980'lerde Dalan tarafından devam ettirildi. O sahil yolu Haliç ve Perşembe Pazarı yıkımlarıyla Tophane'ye ve oradan da Boğaz sahil yollarına bağlanmak istendi. Arnavutköy ve Büyükdere kazıklı sahil yolları da su kenarları boyunca dolaştırılan homojen otoyol projesinin bir parçasıydı. Sahil otoyolu Anadolu yakasına da sirayet etti ve İstanbul'un bütün sahilleri homojenleşmiş oldu.

Y. Mimar Burak Boysan

Lisans ve yüksek lisans öğrenimlerini İTÜ Mimarlık Fakültesi'nde tamamladı. University of California Berkeley'de, lisans sonrası eğitimi sırasında Spiro Kostof'un asistanlığını yaptı. 2002'ye kadar mimarlık uygulaması içinde yer aldı. 2002-2020 yılları arasında Avrupa Birliği projelerinde uzman olarak çalıştı.

2000-2003 arasında İTÜ İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümünde İstanbul'un tarihiyle ilgili dersler verdi. Çeşitli dergilerde İstanbul üzerine yazılar yazdı. 2010'da Bilgi Üniversitesi'nde açılan "İstanbul 1910-2010" sergisinin küratörlerinden biri oldu.

2012'de Y. Mimar Aydın Boysan'la birlikte İstanbul hakkında "İki Nesil Bir Şehir" kitabını yazdı.

Nezih Başgelen / / İşgal ve Erken Cumhuriyet Döneminde İstanbul'da Arkeoloji ve Gerçekleştirilen Kazılar

İşgal döneminde Sarayburnu'ndaki arkeolojik araştırmalar, Fransız ordusunun şarap stokunun muhafaza edilmesi için soğuk bir mahzen arayışı sırasında yeraltındaki büyük tünellerin keşfedilmesiyle başlamıştır. Fransız işgal birliklerince yürütülen arkeolojik kazılara 1919 da danışman olarak Fransız Atina Arkeoloji Okulu üyesi Robert Demangel atanmış; Mangana (Sarayburnu) ve Hebdomon da (Bakırköy)'de yapılan çalışmaların raporları yayınlanmıştır. Sarayburnu'ndaki kazılarda İmparator IX. Konstantinos Monomakhos (1042-1055) dönemi görkemli yapılarından oluşan Mangana saray kompleksinin kalıntıları ortaya çıkarılmıştır. Fransızlar'ın 1921-23 yıllarında Değirmenkapı - Ahırkapı arasında yürüttükleri kazı çalışmaları , 1933 yılında alınan yeni izinle sürdürülmüş ve araştırma sonuçları 1939 yılında yayımlanmıştır.

1927-28'de Sultanahmet Medresesi'nin önünde yapılan kazılarda bulunan kalıntıların Zeuksippos Hamamları'na ait olduğu anlaşılmıştır. Aynı süreçte Hippodrom alanında S. Casson ve D. Talbot Rice çeşitli kazılar yapmış, 1930'da D. Talbot Rice ile Th. Macridy Bodrum Camii'nde, İstanbul Arkeoloji Müzeleri de İstanbul'un Geç Roma eserlerinden Balaban Ağa Mescidi'nde kazılar gerçekleştirmiştir. Aynı dönemde İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nden Makridi Bey, Konstantin Lips Manastırı'nda (Fenari İsa Camii) , S. Casson'la 1926'da Yedikule Altın Kapı'da ,1928'de İstanbul'un Koska semtinde, Beyazıt Meydanı'nın karşısındaki Simkeşhane'de Theodosius Forumu'nda (Forum Tauri) kazı çalışmaları yürütmüştür. Sultanahmet Camii Arastası ve çevresinde Walter Turst desteği ile St. Andrews Üniversitesinden Prof. J.K.Baxter başkanlığında 1935 yılında başlayan kazıların ilk dönemi 1938 yılına kadar devam etmiş, bu çalışmalarda Büyük Saray'a ait peristilli avlunun kuzeydoğu salonunu çevreleyen zengin taban mozaikleri bulunmuştur.Boyutları ve işçiliği açısından ancak Şam'daki Hazreti Ömer Camii duvar mozayikleriyle karşılaştırılabilecek nitelikteki bu yapıt, 1872 m2'yi bulan alanıyla Antik Dönem'den günümüze ulaşan en görkemli ve güzel peyzaj betimlemesidir. Chrysotriklinos çevresindeki imparator sarayının ana bölümlerinden biri içinde yer alan bu eser, Geç Antik Çağ İstanbul'unun şaheserlerinden biridir.

Eylül-Ekim 1937 tarihinde Topkapı Sarayı'nın ikinci avlusunda Kubbealtı ve Silâh Salonlarının bulunduğu sahada A. Ogan ile A. M. Mansel başkanlığında yapılan arkeolojik çalışma da ilginç sonuçlar vermiştir.

Nezih Başgelen

1958 yılında İstanbul'da doğdu. 1978'de alanında ülkemizdeki ilk popüler süreli yayın olan Arkeoloji ve Sanat Dergisi'ni çıkardı ve bugüne kadar başarıyla yayını sürdürttü. 1982'de kurduğu Arkeoloji ve Sanat Yayınları, yurdumuzun zengin tarihi eserleri, eski uygarlıkları hakkında araştırma, inceleme, el kitapları, kataloglar, gezi rehberleri gibi 21 temel dizi üzerinden 800'e yakın başvuru eserinin yayını gerçekleştirmiştir. 1986'da Türkiye'nin tarihi doğal ve turistik değerlerine dönük hizmet veren görsel belge arşivini (Celsus Picture Library) oluşturdu. Ülkemizin zengin arkeolojik potansiyelini sistematik bir şekilde fotoğraflarla belgeledi. Bu konuda saygın bir başvuru kaynağını oluşturdu. Türkiye ile ilgili eski seyahatname, resim, belge, kitap ve haritaları topladı. Yabancı ülke müzelerindeki ve arşivlerindeki Türkiye'den giden eserleri belgelemeye çalıştı. Çocuklara yönelik tarihi eserleri ve eski

uygarlıkları sevdirmeyi amaçlayan eğitici boyama kitapları projesini başlattı. Ülkemiz insanına eski kentleri ve harabeleri tarihi ve doğal çevre değerlerini sevdirmeyi ve bilinçlendirmeyi amaçlayan kültür turları organize etti ve gerçekleştirdi. Yazdığı yazılar, verdiği konferanslar, yayınladığı kitaplar, düzenlediği etkinliklerle arkeolojinin ve eski eserlerin korunmasının ülkemiz kamuoyunda yer almasını sağladı. Trakya ve Anadolu'da özellikle Doğu Anadolu'da yaptığı araştırma ve inceleme gezilerinde pek çok bilinmeyen kalıntı, anıt ve arkeolojik yerleşmeyi belgeleyerek bilim dünyasına tanıttı. Arkeoloji, sanat tarihi, etnoğrafya, turizm, tarihi ve doğal çevrenin korunması hakkında yayınlanmış bine yakın çalışması vardır.

- UNESCO Türkiye Milli Komisyonu üyesidir;
- TAÇ Vakfı (Türkiye Anıt ve Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı) şeref üyesidir;
- Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu onur üyesidir;
- III. Milli Kültür Şurası, Kültür Varlıkları, Müzeler ve Arkeoloji Komisyonu başkanlığı da yapmıştır;
- Sosyal Medyada 18.100 üyeli Kültürel ve Doğal Mirası İzleme Platformu kurucusu ve yöneticisidir.

Prof. Dr. Engin Akyürek / Toprak Altından Müze: Euphemia Kilisesi'nde Yapılan Çalışmalar (1939-2023)

İstanbul'un geçmiş kültürel yaşamı içerisinde önemli bir yer tutan Sultanahmet'teki Azize Euphemia kilisesi, kentin kalbinde yer almasına karşın, uzun süre kaderine terk edilmiş vaziyetteydi. Khalkedon'lu Hıristiyanların öncülerinden olan Euphemia'nın ilk kilisesi ve martyrionu Khalkedon'da bulunmaktaydı. Bu kült merkezinin bütün Ortodoks dünyasında ün kazanması, 451 yılında bu kilisede toplanan Khalkedon Konsili ve bu Konsil'de azizenin kutsal kalıntılarının gerçekleştirdiği mucize sayesinde olmuştur. Ancak, Euphemia'nın kutsal kalıntıları, Sasani ordusunun 626 yılında Khalkedon yakınlarına kadar gelmesi üzerine Sultanahmet'teki kiliseye taşınmıştır.

Konstantinopolis hipodromu yakınındaki bu yapı, beşinci yüzyılda Bizans sarayında baş mabeyinci (praepositus) olan Pers asıllı Antiokhos'un sarayının kabul salonudur (triklinium). Arcadius ve II. Theodosius sarayında etkili bir figür olan Antiokhos, 439 yılında gözden düşerek imparator tarafından saraydan uzaklaştırılmış, tüm mallarına el konularak sarayı bir kiliseye dönüştürülmüştür. Yedinci yüzyıldan itibaren Euphemia'nın röliklerini barındıran kilise, Bizans dönemi boyunca kentin önemli kült merkezlerinden biriydi. İkonoklast dönemde imparator V. Konstantinos tarafından tahrip edildiği, ancak sonrasında imparatoriçe Eirene döneminde (797-802) restore edildiği Bizanslı tarihçiler tarafından belirtilmektedir. Konstantinopolis'in 1204-1261 yılları arasındaki Latin işgali sırasında, kentteki diğer yapılar gibi, Euphemia kilisesi de zarar görmüş; 1280-1290 tarihleri arasında kapsamlı bir restorasyon geçirmiştir. Azizenin yaşam öyküsünü betimleyen duvar resimleri bu dönemde yapılmıştır.

Yapının Osmanlı dönemindeki durumuna ilişkin bir bilgi bulunmamaktadır. 1939 yılında Hipodrom'un üzerindeki binalar yıkıldığında, kilisenin fresko bezemeli batı duvarı ortaya çıkmış, bunun üzerine 1942 ve 1950-1952 yılları arasında kazılar yapılmıştır. Yapının batı tarafındaki nişinde yer alan iki sıra halindeki, on dört sahnedan oluşan ve yedi metreden geniş bir duvar yüzeyini kaplayan 13. yüzyıla tarihlenen fresko çevriminde, azize Euphemia'nın yaşam öyküsü resimlenmiştir. 2015 yılında Vehbi Koç Vakfı sponsorluğunda başlatılan konservasyon ve çevre düzenlemesi çalışmalarında, duvarların ve freskoların konservasyonu yapılmış, çevre düzenlemesi de tamamlanarak yapı bir müze olarak hizmete açılmak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığı'na teslim edilmiştir. Ayasofya Müzesi'ne bağlanacağı belirtilen yapı, ziyarete açılmayı beklemektedir.

Prof. Dr. Engin Akyürek

1976 yılında Kadıköy Maarif Koleji'nden (Anadolu Lisesi) mezun oldu. Lisans eğitimini OTDÜ, İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimleri Bölümü'nde 1982 yılında tamamladı. 1991 yılında İstanbul Üniversitesi, Sanat Tarihi Bölümü'nde "Ortaçağ'dan Yeniçağ'a Felsefe ve Sanat" başlıklı Yüksek Lisans tezini tamamladı; doktora çalışmasına başladı. 1992-93 öğretim yılında Vehbi Koç Vakfı ve The Johns Hopkins University'den sağlanan bursla bir

yıl ABD’de doktora teziyle ilgili çalıştı. 1994 yılında “Kariye Parekklesionu: Bir Mezar Şapeli Olarak İkonografik Programının Yorumlanması ve İşlevi” başlıklı teziyle Doktora derecesini aldı. 1998’de Türkiye Bilimler Akademisi’nin (TÜBA) verdiği Doktora Sonrası Yurtdışı Bursu ile üç ay University of Illinois’de (ABD) ‘Misafir Öğretim Üyesi’ olarak çalıştı. 1998 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü’nde Yardımcı Doçent, 2004 yılında Doçent, 2009 yılında profesör olarak atandı. 2012’de İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Bizans Sanatı Anabilim Dalı Başkanı oldu. 2015 yılından beri Koç Üniversitesi ‘nde, Geç Antik Çağ ve Bizans Araştırmaları Merkezi kurucu direktörü olarak çalışmaktadır. 1999 yılından beri Akdeniz Üniversitesi Arkeoloji Bölümü öğretim üyeleri tarafından yürütülen kazı ve yüzey araştırmalarına katılmaktadır. Halen Myra-Andriake Kazılarında Bizans dönemi çalışmalarından sorumlu ekip üyesidir.

Doç. Dr. T. Gül Köksal / İstanbul'un Endüstriyel Geçmişini Miraslaştırma Sorunsalı

Çok katmanlı yapısı ile dünyanın eşsiz kentlerinin başında gelen İstanbul, Osmanlı’nın sanayileşme sürecinin de önde gelen örneklerini barındırır. 19. yüzyılda Osmanlı Devleti’nde endüstrileşme girişimlerinin en yoğun yaşandığı yer, devlet gücünün merkezi olan başkent İstanbul ve yakın çevresidir. Hammadde veya bitmiş ürünün taşınması için yeterli ulaşım ağının varlığı nedeniyle kent, özellikle 1850’den sonra Osmanlı İmparatorluğu endüstrisinin merkezi haline gelir. 20. yüzyılın başlarında Osmanlı İmparatorluğu’nun topraklarında bulunan endüstri işletmelerinin %55’i İstanbul’da yer almaktadır. Kentte 19. yüzyılda 256’yı bulan endüstri yapı ve yerleşkeleri, bugün kısmen yıkılmış, bütünlüklerini yitirmiş ve yeniden işlevlendirilmiş olarak 40’a düşmüştür.

20. yüzyılın ortalarından itibaren İstanbul kent ekonomisinde de fabrika ölçekli sanayinin payı azalır, kalkınma; hizmetler, inşaat, enerji gibi sektörlere kayar. 1990’lardan itibaren ise, çoğunluğu kent merkezinde veya kıyılarda konumlanan fabrikalar birer birer kapatılmaya/devredilmeye/yıkılmaya başlar. 2000’lerde ise, söz konusu endüstri tesislerinin yeniden kullanımları, diğer bir deyişle “miraslaştırılmaları”, özellikle de kültür endüstrilerine hizmet edecek biçimde dönüştürülmeleri gündeme gelir. Çoğunluğu kent merkezinde, Haliç, Boğaziçi, Marmara kıyılarında veya kentin toprak değeri yüksek yerlerinde konumlanan sanayi tesislerinin yeniden kullanım süreçleri de kentin dönüşümünde önemli bir rol oynamaya başlar. Endüstri kültürü, ağırlıklı olarak yerini kültür endüstrilerine bırakırken, değişenler sadece tekil fabrikalar değil, çevresindeki tüm sosyal mikrokozmos olur.

Sanayileşme sürecinin somut ve somut olmayan bilgisini taşıdıkları gerekçesiyle söz konusu tesis ve yapıların temsil ettikleri miras değerinin nasıl korunacağı ve kentsel yaşamın bir parçası olarak nasıl yeniden işlevlendirileceği koruma alanının bir problemini oluşturur. Gerek Avrupa Birliği’nin tavsiye kararında gerekse de TICCIH’in tüzüğünde vurgulandığı üzere, günümüzde zaman zaman yok olmaya terk edilen endüstriyel yapılar, Sanayi Devrimi gibi tarihte ilk kez gündelik hayatı küresel süreçlerin ve dinamiklerin doğrudan parçası haline getiren bir “büyük dönüşümün” kanıtları olarak kabul edilmekte, dolayısıyla, insanlık tarihinin “ortak hafızasına” ait değerler arasında sayılmaktadır. Endüstriyel ürünleri ve donanımı müzeleştirmeye, ya da endüstriyel tesislerin bulunduğu yapıyı çevreyi yeniden işlevlendirmeye dönük miras pratiklerini ve politikalarını aynı zamanda bir “miras-yapım süreci” olarak da görmek mümkündür. Bu süreçler esasen belleğe, kimliğe ve mekân/yer algısına doğrudan müdahale eden, ya da bunları biçimlendiren ve genellikle devlet, yerel örgütler ve sivil toplum kuruluşları gibi farklı aktörler arası gerilimleri, ya da müzakere ilişkilerini içeren çok katmanlı bir politika pratiği olarak gerçekleşmektedir.

Bu sunumda söz konusu olguya dair yaklaşımların, kuramsal-pratik alanda uluslararası ölçekte ve Türkiye’de hangi bağlamlarda süregeldiği ve İstanbul özelindeki endüstriyel geçmişin “miraslaştırma” sorunsalı somut örnekler üzerinden tartışmaya açılacaktır.

Doç. Dr. T. Gül Köksal

YTÜ’de mimarlık lisans, İTÜ Restorasyon Anabilim Dalı’nda yüksek lisans ve doktorasını tamamladı, “mimari koruma” alanından doçentliğini aldı. DAAD Bursu ile Technische Universität Berlin (Almanya) (1999-2000); TÜBİTAK Bursu ile University of California-Berkeley (ABD) (2014-15); Collège de France/PAUSE bursu ile ENSAG-AE&CC, Université Grenoble Alpes’de (Fransa) (2021-22) araştırmacı oldu. 1996-2016 yılları arasında İTÜ, Bahçeşehir, Bilgi, Kocaeli Üniversitelerinde akademisyen olarak görev yaptı. 2007-2010 yılları arasında Kocaeli Kültür ve Tabiat

Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kurucu üyeliğini üstlendi. 2010'da Ulusal Mimarlık Yapı Dalı Koruma-Yaşatma Başarı Ödülü'nü aldı. "Başka Bir Atölye" bünyesinde üretmeye devam ediyor (<https://www.baskabiratolye.com>). Kültürel değer üretimi ve mimarlık politikası üzerine çalışmaktadır.

3. Oturum:

'İstanbul'da Kamusalılık, Gündelik Yaşam ve Mekân'

Moderatör: Esra Akbalık

- **Bülent Batuman** / *Kamusalığın Mekansallığı: Kamusal Mekân Üzerine Bir Yapıçözüm Denemesi*
- **Ebru Firidin Özgür** / *Kamusal Mekânlar, Gündelik Yaşam ve Simgesellik: Lefebvre'in Diferansiyel Mekanına Yeniden Bakmak*
- **Neşe Gurallar** / *Son 25 Yılda Beyazıt Meydanı: Siyasal İslamın Sembol Mekân Talebi*
- **Funda Şenol Cantek** / *Cumhuriyet'in Evi: Kamusal ile Özel Arasında Kadınlar*

Prof. Dr. Ebru Firidin Özgür / Kamusal Mekanlar, Gündelik Yaşam Ve Simgesellik

"Siyasal iktidar, siyasal iktidar olarak mekân üretici değildir; fakat (ona emanet edilmiş olan) toplumsal ilişkilerin yeniden-üretim yeri olarak mekânı yeniden-üretir." H. Lefebvre, Mekânın Üretimi sf. 326.

Gündelik yaşamın ritmi ile simgeselliği oluşturan iktidar alanları ve toplumsal ortam çelişebildiği gibi çakışabilmektedir de. Kamusal mekâna yüklenen toplumsal anlamların göz önüne serdiği çekişmeler ve gündelik pratikler, farklı güçlerin çarpışması ile ortaya çıkmaktadır. Bu güçlerin ürettiği simgesellik, farklı pratiklerin yerleşmesi ile çeşitlilik içerecek şekilde oluşabilmektedir. Böylece, gündelik hayata dair pratiklere ilişkin kararların nasıl alındığı önem kazanmaktadır. Üst ölçekte siyasal iktidarın belirleyici, olduğu politiklardan, gündelik yaşamın döngülerine ilişkin pratiklerle kurulan simgesellik, zaman içinde değişmekte ve yeniden kurulmaktadır. Burada, kentsel mekânın kullanımına ilişkin kuralların nasıl oluştuğu, iktidarın kural koymada belirleyiciliği, üretim ilişkileri ve toplumsal olarak kurulan gündelik pratikler önem kazanmaktadır. Lefebvre'in belki de en çok bilinen eseri olan Mekânın Üretimi, mekânın soyut anlamlarını kuran kesitleri çok boyutlu olarak ele alır. Eserde ortaya konulan nihai yaklaşım, *Diferansiyel Mekânın* nasıl oluştuğu (oluşacağı) ve sunduğu olanaklardır. Şöyle der: "Mekân hem bütün ve kırıklı hem de genel ve parçalıdır. Aynı zamanda tasarlanan, algılanan, yaşanan şeydir." (sf. 358). Dolayısıyla, bütün katmanların iç içe geçtiğini, aynı anda bir arada olduğunu söyler. Mekânın çelişkilerinden yola çıkarak, mekânın soyut ve somut olarak çelişkilerin tümünü barındıran ve birbirinden ayrılamayan niteliksel ve niceliksel öğeleri, farklılıkların farklarını ele alır: neden olunan fark ile üretilen fark: "Neden olunan fark, belli bir yasaya göre yaratılmış bir küme ya da sistemin içinde kalır, bu küme ya da sistemin oluşturucusudur. Üretilen fark ise bir sistemin parçalanmasını gerektirir, bu parçalanmadan doğar." (sf. 373). Dolayısıyla, bir kamusal mekânın gündelik pratikleri de bu farklılıklara dayalıdır. Simgesellik açısından kamusal mekanlar farklı güçlerin ele geçirmeye çalıştığı bir yer haline gelebilir.

Bu bağlamda, İstanbul'da gündelik yaşamın ve iktidar ilişkilerinin simgesel bir örneğini oluşturan Taksim meydanının nasıl ele geçirilmesi düşlenen bir özne haline geldiği üzerinde durulacak ve Lefebvre'in diferansiyel mekân yaklaşımı ile ele alınacaktır. Bir yandan planlama, tasarım ve mimarlık aracılığıyla siyasi iktidarın, diğer yandan sermayenin damgasını vurmaya çalıştığı Taksim Meydanı, gündelik pratikler açısından tarih boyunca farklılıklar sunsa da özellikle toplumsal muhalefetin da sahiplendiği ve mücadele konusu ettiği bir kamusal mekân konumundadır. Gündelik hayat içinde turistler ve kentliler tarafından kullanılan Taksim Meydanı, bir yandan turizme yönelik kentsel planlama politikaları ile değişime uğramış, diğer yandan yarışmalar ve projeler ile tasarlanmaya çalışılmıştır. Toplumsal muhalefet açısından önemli bir odak olan Meydan, gündelik hayatta kutlamalar ve buluşmalar ile anılan kimliğinden de sıyrılmaya başlamıştır. Taksim Meydanı, Lefebvre'in kavramlarıyla *yapıt* ile *ürün* arasında salınmaktadır.

Prof. Dr. Ebru Firidin Özgür

Prof. Dr. Ebru Firidin, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde öğretim üyesidir. Şehir Plancısı ve kentsel tasarım uzmanıdır. Güncel çalışma konularından başlıcalarını kentsel tasarım kuramları, kentsel tasarımda katılım, kentlerde kamusal alanın boyutları oluşturmaktadır. Bu konularda lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde dersler vermesinin yanı sıra yayımlanmış çok sayıda ulusal ve uluslararası makaleleri ve çalışmaları vardır.

Neşe Gurallar/ SON YİRMİBEŞ YILDA BEYAZIT MEYDANI: SİYASAL İSLAMIN SEMBOL MEKÂN TALEBİ

Bugün Tayyip Bey dünyaya kafa tutuyorsa bu Beyazıt Meydanı kültürünün yansımasıdır (Şemsettin Özdemir)

Kadıköy nasıl başkalarınınsa Beyazıt Meydanı o kadar "bizim"dir, o kadar künyemize yazılmıştır. (Said Ercan)

Evet...

Bizler...

Türkiyeli Müslümanlar olarak...

Müstekbirlere... Emperyalistlere karşı...

Direneceğiz...

Ve... Beyazıt Meydanını, asla terk etmeyeceğiz... (Mehmet Ali Tekin)

Gördük ki siz Beyazıt Meydanı'nda başlayan başörtüsü yürüyüşünü, kırmızı halılar üzerinde önce Meclis'e sonra Anıtkabir'e taşıdınız. (Gamze Gürsoy)

Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihi 10., 25., 50. ve 75. yıllarda kutlandı, değerlendirildi, eleştirildi ve yorumlandı. Son kritik 25 yıl henüz bu değerlendirmelerden payını alamadı. 100 yıllık Cumhuriyet'in son 25 yılına ise siyasi İslam damga vurdu. Bu çalışma, önceliği son 25 yıla ayırarak Beyazıt Meydanının siyasi İslam açısından anlamını tartışmaya ve sorgulamaya açmaktadır.

İslamcı siyaset iktidarını sağlamlaştırdıkça kendi geçmişine bakmak, tarihini yazmak ve sembollerini kurmak için özel bir çaba ve emek harcamaya girişti. Bunun en bariz örneklerinden biri Beyazıt Meydanı üzerinden gerçekleşmektedir.

Beyazıt Meydanının her siyasi grubun gösteri ve yürüyüşlerde tercih ettiği tarihi bir cazibesi vardır. Siyasal İslam ise, Beyazıt Meydanına tarihinin bir dönüm noktası olarak tek başına sahip çıkma gayretindedir. Bu konuşmada İslamcı hareketin Beyazıt meydanını sembolikleştirme gayretine işaret edilecektir. Bu kutuplaşmacı ve ötekileştirici mekân ve tarih algısı, Fatih'i arzu ettiği kadar siyasi bir röper noktası haline getiremeyeşine hafif bir burukluk ile hayıflanırken, Beyazıt Meydanını bayraklaştırarak kucaklamakta, Kadıköy ya da Taksim ise kendi ahlaklarına ve ideolojilerine uygun olmayan mekânlar olarak etiketlenmektedir. Beyazıt Meydanında gerçekleştirdiği başörtüsü protestolarını tarihsel bir dönüm olarak algılamakta ve Meydana sembolik bir değer vererek sahip çıkmayı istemektedir. Oysa kamusal bir mekân olarak meydanlar, farklı toplumsal kesimleri kapsayacak, ama hiçbir tekil grup tarafından sahiplenilemeyecek ortak mekânlardır. Mekânlara yüklenen ideolojik anlamlarsa tarihseldir. Mekânların belirli ideolojilerin sembolü haline gelişi o ideolojilerin ömürleri ile sınırlıdır. Beyazıt'ın İslami siyaset tarafından sembolleştirilmesi de zamanın testine tabidir.

Neşe Gurallar

TED Üniversitesi Mimarlık Bölümünde Profesör. 2017- 2018 yılında Harvard Üniversitesi, Ağa Han programında yer aldı. Halkevleri: İdeoloji ve Mimarlık (İletişim) ve Emergence of Modern Public Space from a Traditional Mosque Courtyard, Early Nineteenth Century İstanbul- Beyazıt (Verlag Dr.Müller) başlıklı kitapların yazarı. Son makalesi "Russian Modernization in East Anatolia: The Case of Kars" Muqarnas'ta yayınlandı. İlgi alanı: İdeoloji, Kamusal Mekân, Modernite, Kent ve Kent Tarihi.

Funda Şenol Cantek / Cumhuriyet'in Evi: Kamusal ile Özel Arasında Kadınlar

Kamusal-özel alan ayrımı, kadınları kamusal mekanlardan, tartışmalardan ve karar alma süreçlerinden uzak tutan bir söylemsel ve eylemsel düzenlemedir. Dışsal dayatmalar kadar öğrenilmiş çaresizlik aracılığıyla da işler. Kadınlar yaşamın devamlılığı, ailenin korunması, gündelik hayat döngüsünün maddi pratikler ve duygular aracılığıyla yeniden üretilmesinden sorumlu bireyler olarak varlıklarını, kimliklerini özel alanın, yani evin ihtiyaçları dolayısıyla biçimlendirmeye yönlendirilmişlerdir. Üstelik, ataerki düzende özel alanda üstlenilen sorumluluklar kamusal alana kıyasla değersizleştirilmiştir.

Kamusal sadece fiziksel mekânda görünür olmaktan ibaret değildir. Temsil süreçlerine başka biçimlerde de dahil olabilmek mümkündür. Sözü farklı mecralarda dillendirmek, yaratıcılığını göstermek için basın alanında ve sanat kollarında da varlığını duyurmak kamusal alana çıkmak olarak nitelendirilebilir. Batıda kadınların kamusal görünürlüğünü tetikleyen en etkileyici ve bilinirliği olan hareket Süfretlerin oy hakkı için organize ettikleri eylemlerdir. Bu eylemler şiddetle bastırılmaya çalışılmasına karşın uzun vadede başarıya ulaşmıştır. Ülkemizde ise mücadeleci mirası bugüne taşınan, Osmanlı döneminde edebi eserleri ve makaleleri aracılığıyla basında ve sanatta görünürlük kazanan bir grup kadının varlığından bahsedilebilir. Cumhuriyet'in erken dönemlerinde, bugünden bakınca "devlet feminizmi" olarak adlandırılan yukarıdan aşağı eşitlikçi düzenlemeler şüphesiz kadınlara kamusal alanda bir ölçüde görünürlük kazandırmış, haklar elde etmelerini sağlamıştır. Ama öte yandan bu düzenlemeler, bütün bir Anadolu coğrafyasını "Cumhuriyet'in evi", kadınları da bu evi ayakta tutacak "asil, fedakâr, faziletli" neferler olarak gören bir uluslaşma sürecinin hayata geçirilmesi olarak değerlendirilebilir.

Asıl kadın aktivizmi ise 70'lerde zirvesine ulaşan, sol örgütler içindeki kadınların sokak eylemliliğiyle karşımıza çıkar. Bu dönemde sol örgütler içindeki kadınlar toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesini hedeflememekle birlikte kadınların politik mücadele içindeki yerlerinin ve geçmişlerinin görünür olmasında çok etkili olmuştur. Nitekim buralarda yetişen kadınlar 80'li yıllarda feminist örgütlenmelerin tohumunu atacaklardır. 80'lerde diğer tüm politik örgütlenmeler yasaklanırken, dünyadaki kadın hareketiyle birlikte yükselen Türkiye kadın hareketi, "sokağa, özgürleşmeye" mottosuyla evlerden çıkmaya başlamıştır. Fakat 70'li yıllardan farklı olarak cinsiyet eşitliği ve özgürlük talebiyle.

Bu çalışmada, Cumhuriyet'in 100 yılı boyunca kadınların gerek temsili gerekse fiziki olarak kamusal alana çıkma mücadelelerinin seyri ve kazanımları ele alınacaktır. Kadınların kamusal alana çıkmalarının siyasetin üslubunu, dilini, jargonunu, siyaset yapma biçimini dönüştürmeye yönelik bir hedefi de içerdiği örneklerle sergilenmeye çalışılacaktır. Özellikle 80'lerden itibaren kadın hareketinin erkekler tarafından inşa edilmiş, sınırları çizilmiş bir kamusal alana dahil olmaktan, yapay bir kamusal-özel ayrımına teslim olmaksızın bu ayrımı yerle bir etmek veya bu iki alan arasındaki geçişkenliği mümkün kılmak için nasıl mücadele ettikleri anlatılacaktır.

Funda Şenol Cantek

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden mezun. Bir süre basın sektöründe çalıştı. 1994-2010 yılları arasında Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde, 2010 yılından, 686 No'lu KHK ile ihraç edilene kadar Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde çalıştı. Kent sosyolojisi, kent tarihi, toplumsal cinsiyet, basın tarihi çalışma alanlarıdır. İletişim Fakültesi ve Kadın Çalışmaları Programı'nda lisans, yüksek lisans ve doktora dersleri verdi. Doktora çalışması *Yabancılar ve Yerliler: Başkent Olma Sürecinde Ankara* başlığıyla yayınlandı (İletişim Yayınları, 2003). Çalışma alanlarında yayınları ve uygulamalı çalışmaları bulunmaktadır. Halen gazetedevar'ın yazarlarından biridir.

4. Oturum:

'İstanbul'da Konut Politikaları'

Moderatör: Esin Köymen

- Candan Çınar Çıtak / Devletin Konut Üretimine Müdahalelerinin 100 Yılı
- Serkan Öngel / Kentsel kriz ve işçi sınıfının konut sorunu

- **Güldehan Fatma Atay** / Cumhuriyet Döneminde Katılımcı Üretim Örnekleri: Konut Kooperatifleri
- **Haluk Levent** / Barınma Krizi ve Sosyal Konut Politikası

Dr. Candan Çınar Çıtak / Devletin Konut Üretimine Müdahalelerinin 100 Yılı

Türkiye’de ekonomik gelişme; 1923 yılını ile 1950 yılların arasında inişli çıkışlı, 1960 ve 1970 yıllarda planlı ama krizli, 1990’larda istikrarsız ama sürekli büyüme durumunda ve nihayet 2000’li yıllarda küresel daralmayı da atlattıp yükselişe geçen bir seyir izlemiştir. (Mahfi Eğilmez, 2014 “Örneklerle Kolay Ekonomi” Remzi Kitabevi, İstanbul) 100 yıllık bu gelişime ekonominin temel göstergeleri olan üretim- tüketim – yatırım faaliyetleri ile baktığımızda ise; inşaat sektöründeki yatırımların ve konut üretiminin ve tüketiminin gelişimindeki payının oldukça büyük olduğunu görmekteyiz. Ekonomik bir gelişmede ağırlıklı olarak yatırım inşaat sektörüne ve üretim- tüketim faaliyeti de konuta odaklı ise o zaman devletin bunları düzenleyen rolü de çok önemli olur.

Türkiye’de Cumhuriyet ile Devletin yeniden yapılanması, kalkınma sürecinin gerçekleşmesi ve toplumsal hayatın yeniden kurgulanması için ortaya konan yasal düzenlemeler konut üretimini de etkilemiştir. 100 yıllık süreçte konut üretiminde ilk dönemlerde yeni bir toplumsal hayatın inşası ve kalkınma çabaları daha sonraki dönemlerde ise daha çok piyasa ekonomisinin çarklarının dönebilmeleri için koşulların yaratılması etkin olmuştur. Bu çalışma cumhuriyetin yüzyıllık sürecinde konut üretimi koşullarının devletin yasama faaliyeti ile nasıl yönetildiğini ve toplumsal refah ve kalkınma amaçlarının yerini piyasa ekonomisinin işlerliğinin sağlanması çabalarının ortaya koyacaktır.

Türkiye’de konut üretimine öncelikle 1923 yılında cumhuriyetin kurulmasıyla başlayan devlet eliyle kalkınma hareketi yön vermiştir. 1950’li yıllardan itibaren sanayileşme ve kentlerdeki nüfus artışı ile devlet, kentsel gelişimi ve konut üretimini yönlendirmek ve yönetmek amacıyla çeşitli politikalar ve programlar uygulamaya başlamıştır. Kamu konutları inşa ederek düşük gelirli vatandaşlarına konut sağlamaya çalışmış, ekonomik kalkınmayı teşvik etmek amacıyla da sanayi bölgeleri ve yeni yerleşim alanları için proje geliştirmiştir. 1980’li yıllar ile piyasa ekonomisinin temel paydaşlarından özel sektörün konut üretiminde ve dağıtımındaki rolü arttırılmıştır. Ancak devlet, hala konut üretimini planlayan ve dolaylı ve dolaysız müdahalede bulunan rolündedir. 2000’li yıllarda siyasi iktidarın konut üretiminden beklentisi genellikle piyasa ekonomisinin işleyişini desteklemeye ve onu canlandırmaya yönelik olmuştur. Siyasi iktidar ekonomik büyümeyi teşvik etmek için inşaat sektörünü canlandırmayı hedeflemiş ve konut üretiminin inşaat sektörünün en önemli faaliyet alanı olarak görülmesini sağlamıştır. Dolayısı ile; ticaret politikaları, döviz kuru, faiz oranları ve küresel ekonomik gelişmeler gibi birçok etken konut üretiminin esasları olmuştur.

Dr. Candan Çınar Çıtak

1984 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünde lisans eğitimine başladı ve 1988 yılında mimarlık eğitimini bitirdi. 1999 yılında da mimarlık doktora eğitimini Yıldız Teknik Üniversitesi’nde (YTÜ) “Konut Piyasasının Yapısal Analizi” başlıklı tez çalışmasıyla İhsan Bilgin ile tamamlayarak aynı üniversitede Araştırma Görevlisi olarak akademik hayatına başladı. Doktora sonrası bir yıl University of California Los Angeles (UCLA) da visiting scholar olarak bulundu ve araştırmalarına devam etti. Mimarlık mesleğini çeşitli boyutları ile özel ve kamu kuruluşlarında (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yatırım Planlama Müdürlüğü) deneyimledi. Halen Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünde Doçent olarak akademik çalışmalarına devam etmekte; konut araştırmalarında kuram ve yöntem, konut antropolojisi, konut üretiminde paydaş ilişkileri, konut tasarımı konularını lisans ve lisanüstü dersleri ile beraber lisansüstü tez ve araştırma projesi çalışmaları ile ele almaktadır.

Doç. Dr. F. Serkan Öngel / Kentsel Kriz ve İşçi Sınıfının Konut Sorunu

Türkiye Cumhuriyeti 100. yılına yaygın bir konut krizi ile girmiştir. Bu kriz sadece konut fiyatlarındaki yüksek artışlarla sınırlı değildir. Bu sorunun sınıfsallığı da göz ardı edilmemelidir. Nitekim yeni milenyumun ikinci 10 yılına girerken damgasını vuran COVID 19 salgınının en hızlı yayıldığı bölgeler, düşük gelir gruplarının yaşadığı yerler olmuştur. 6 Şubat 2023 tarihinde on binlerce kişinin ölümüne neden olan depremlerin düşük gelir gruplarını görece daha fazla etkilediğini söylemek mümkündür.

Yangınlar, salgınlar, deprem gibi doğal afetler, kentlerin gelişimi ve dönüşümünü etkileyen unsurlar oldukları gibi sınıfsal ayrışmayı da görünür kılmaktadır. Nüfus yoğunluğunun arttığı, sosyal donatı alanlarının kısıtlı, binaların sık, sokakların dar olduğu, sel ve deprem riskinin bir tehdit olarak sürekli gündemde bulunduğu, eksik ve yetersiz malzemeler kullanılarak inşa edilmiş sağlıksız konutların şekillendirdiği, kamu hizmetlerinin ve altyapının yetersiz olduğu bir yapıyı çevre bu bağlamda ele alınmalıdır.

Bu çalışma Nisan-Temmuz 2023 tarihlerinde Birleşik Metal İşçileri Sendikası üyeleri arasında sistematik tesadüfi örnekleme yöntemi ile gerçekleştirilen bir alan araştırmanın sonuçlarına dayanmaktadır. Araştırmada konut sorunu, mutlak yoksunluk, cinsiyet, yaşanan bölge, konut sahipliği, gelir gibi kriterler üzerinden irdelenecektir. Bu veriler aracılığıyla sendikalı sanayi işçilerinin bir kesiti üzerinden konut sorununun sınıfsallığı tartışılacaktır.

Doç. Dr. F. Serkan Öngel

Gaziantep Üniversitesi İslâhiye İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü Kentleşme ve Çevre Sorunları Anabilim Dalı'nda görev yapmaktadır. Öngel, 2002-2005 yılları arasında KESK'te (Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu) ve 2005-2010 yılları arasında Birleşik Metal İş Sendikası'nda araştırma ve toplu sözleşme uzmanı olarak çalışmış, 2010-2015 yıllarında DİSK (Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu) bünyesinde faaliyet yürüten DİSK Araştırma Enstitüsü'nün (DİSK-AR) müdürlüğü görevlerinde bulunmuştur. Çalışmaları işçi sınıfı, istihdam, sanayileşme ve kentleşme konularında yoğunlaşmaktadır. Critical Sociology, Industrial Relations Journal, Praksis, İktisat ve diğer akademik dergilerde bilimsel makaleleri yayınlanan Öngel'in çok sayıda araştırma kitabı ve Türkiye'de işçi sınıfının durumu ile ilgili çok sayıda araştırması ve raporu bulunmaktadır.

Doç. Dr. Güldehan Fatma Atay / Cumhuriyet Döneminde Katılımcı Üretim Örnekleri: Konut Kooperatifleri

6 Şubat Depremi sonrasında yeniden başlayan konut üretimine ilişkin tartışmalar, bu süreçlerin ve sürece ilişkin tüm girdilerin masaya yatırılması zorunluluğuna dikkat çekmektedir. Sözü edilen üretim süreçlerinin, ülkemizde Cumhuriyet Dönemi'nde üretilen bazı konut kooperatifi örneklerinde iyi yönetilmiş olduğunu söylemek mümkündür. Çalışmada ele alınacak bu örnekler, sosyal sürdürülebilirlik bağlamında ele alınabilecek, kullanıcı merkezli sistemler olduğu için -enerji ve atık yönetimlerinin etkin olduğu- yeni üretim biçimlerine de referans verecek nitelikte yeniden değerlendirilebilir.

Çalışmada, bu türlü sistemlerin özellikle süreç odaklı olmaları, kullanıcının neredeyse tüm sürece katılması, bu konunun yeniden gündeme gelmesi bakımından değerlidir. "Süreç odaklı" konut sistemlerinde asıl amaç, kendi yaşam alanını yaratacak ve inşa etmeye devam edecek olan konut kullanıcısının temel rolünü vurgulamaktır. Bu bağlamda, konut sahibinin işin başından itibaren süreçte olduğu ve içinde aktif olarak kalacağı bir sistemin öngörüldüğü katılımcı üretime ilişkin en önemli örnek Türkiye'deki konut kooperatifleri olduğu söylenebilir.

Konut üretimine ilişkin katılımcı yaklaşımlarda; yapım aşaması bittikten sonra da karar verme süreçlerinin devamlılığı gerekli görünür. Konut kooperatifleri, taban eksenli bir yaklaşımla ele alındığında bu süreci yönetebilme becerisine sahip bir sistem olarak üretildiği için dönüşebilme, değişebilme ve bulunduğu yere uyum gösterme gibi kullanıcı eksenli cevaplar verebilen sistemler olarak tanımlanabilir. Bu nedenle katılımcı yaklaşım ekseninde, konut üretiminin içinde bulunduğu çeşitli açmazlara cevap verebilecek nitelikte bir metodolojinin üretilebileceği öngörülmektedir. Bununla birlikte konut kooperatiflerinin, yerel dinamiklerin harekete geçirilmesi, yerel üretimin ve istihdamın artırılması gibi toplumsal meseleleri çözümcül yönde tetikleyen önemli bir aktör olduğu gözlemlenebilir.

Bu çalışmada konut kooperatifi yapılanmasının Türkiye'deki tarihsel sürecini ve kırılma noktalarının, bazı dönemlerde mimari üretim anlamında çok öne çıkan bu sistemin nerelerde tıkanıldığının, geleceğe dönük olarak hangi örneklerden ne yönde yararlanılabileceğinin araştırılması ve bu yönde bir tartışma oluşturulması hedeflenmektedir. Konu bağlamında enerji yönetimi, deprem, göç gibi çağdaş konularda duyarlı yerleşimlerin ele alınan örneklerden faydalanılarak her seferinde yeniden tanımlanan katılımcı bir sistem içinde planlanması hem tasarlama hem yapım süreci anlamında önemli görünmektedir.

Doç. Dr. Güldehan Fatma Atay

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde 2002 yılında lisans, MSGSÜ Bina Bilgisi Lisansüstü Programı'nda yüksek lisans ve doktora programlarını tamamladı. Doktora öğrenciliği sırasında Cenova Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde Proje stüdyosunda araştırmacı olarak görev aldı. Atay, 2002 yılından bu yana MSGSÜ Mimarlık Bölümü Bina Bilgisi Bilim Dalı'nda görev yapmaktadır. Mimari Proje ve Bina Bilgisi atölyelerinde yürütücülük yapmaktadır. Lisansüstü Programında dersler vermektedir. Konut, Kültürel Süreklilik, Katılımcı Modeller gibi konularda bilimsel çalışmalarına ve akademik faaliyetlerine devam etmektedir.

Dr. Haluk Levent / Barınma Krizi ve Sosyal Konut Politikası

2018 yılından bu yana süregelen iktisadi kriz haliyle birlikte görünürlük kazanan tüm ekonominin dış şoklara açık hale gelmesi (dış ticarete konu olmayan sektörler de dahil) ve 2021 yılında görece fiyat yapısını tamamen dağıtan suni döviz krizinin etkisiyle toplumsal sonuçları da görünür olan büyük bir bunalımın içerisine savrulduk. Bu savrulma küresel bir eğilim olarak tüm dünyayı kasıp kavuran neoliberalizmin programı gereği temel kamusal hizmetlerin özelleştirilmesi ve son olarak kamusal alanı ve kamusal insanın hedefe konulmasıyla birlikte iktisadi sorunların toplumsal bozunmaya, çürümeye uğraması kaçınılmaz hale geldi. Anayasal hak olarak barınma hakkının fiilen ortadan kaldırılması bu bileşik sürecin doğal bir sonucudur.

Toplumsal bir kriz olarak barınma iktisadi sonuçlar da doğurmaktadır. Bu sorunlar iki kanaldan etkili olmaktadır: birincisi, rezervasyon ücreti üzerinden istihdam edilebilirliği zorlaştırarak, işletmelerin faaliyetini tehdit etmekte; ikincisi, ücretli iş ilişkisinin niteliğinin değişmesine neden olmaktadır. Öte yandan doğrudan çalışan bu iki kanalın yanısıra önemli bir rant üretim kanalı olarak da ekonomik işleyiş üzerinde olumsuz etkilerde bulunurken toplumsal çürümeyi de derinleştirmektedir.

Bu koşullar altında sosyal konut politikasının hayat geçirilmesi ve konut piyasası üzerinde kapsamlı bir regülasyon, yönlendirme ve denetim mekanizmasının oluşturulması önem taşımaktadır. Bu politikaların birincil amacı bir sosyal problem olarak barınma krizini ortadan kaldırmak ve yurttaşların anayasal hakları çerçevesinde insana yakışır bir konuta kavuşmasını sağlamak olmalıdır. Ancak bu yeterli değildir; konut sektörünün bir rant üretim merkezi ve servet aktarım aracı olarak çalışmasını engellemek olmalıdır. Ekonominin en temel sorunlarından biri olarak kaynak tahsisinin etkin çalışmasını sağlamak olmalıdır. Bu hedefin de ekonomideki verimlilik sorunlarını çözmek açısından da son derece hayati öneme sahip olduğunun altı çizilmelidir.

Dr. Haluk Levent

Haluk Levent Galatasaray Lisesini bitirdikten sonra İTÜ İşletme Mühendisliğinde Lisans eğitimini tamamlamış ve ardından İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünden Ekonomi alanında doktorasını almıştır. 1987 – 1997 yılları arasında İTÜ İşletme Fakültesinde çalıştıktan sonra 1997 – 2014 arasında Galatasaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. 2014 – 2018 yılları arasında Altınbaş Üniversitesinde Uygulamalı Bilimler Fakültesi kurucu dekanlığını yaptıktan sonra 2019 yılından itibaren Bilgi Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Çeşitli ulusal ve uluslararası dergilerde makaleleri yayınlanan Dr. Levent'in ayrıca Çeşitli kitap bölümleri bulunmaktadır. Ayrıca, ulusal ve uluslararası kurumlar tarafından desteklenen çeşitli projelerde görev almıştır. Dr. Haluk Levent, Tinbergen Institute, Sydney University ve Dünya Bankası Washington Yoksulluk Biriminde davetli araştırmacı olarak bulunmuş Fransa'da çeşitli üniversitelerde kısa süreli dersler ve seminerler vermiştir.

Öte yandan, Haluk Levent, Medyascope ve Açık Radyo'da sırasıyla haftalık "Ağır Ekonomi" ve "Kavanozdaki Yıldız" programlarının yapımcıları arasındadır. Ayrıca, Gazete Pencere ve Medyascope'ta düzenli olmak üzere çeşitli medya kuruluşlarında yazıları yayınlanmaktadır

5. Oturum:

'İstanbul'da Konut Kültürü'

Moderatör: **Derin Öncel**

- **Şebnem Uzunlaşan / Kültürel Yönelimlerin Modern Konuta Etkileri**
- **Hande Tulum / 1950'li Yıllardan 1980'lere: İstanbul'da Yaşama, Mimarlığa ve Sanata Kadıköy Üzerinden Bakmak**
- **Fusun Çizmeci Yöres / Barınma Pratiğinin Tüketim Nesnesine Dönüşümü: Kapalı Yerleşmeler**
- **Binnur Öktem / Türkiye Konut Stoğuna Dair Bir Değerlendirme: Eşitsiz, Kırılgan ve Köhne**

Dr. Öğr. Üye. Şebnem Uzunlaşan / Kültürel Yönelimlerin Modern Konuta Etkileri

Cumhuriyetin ilk yılları, geleneksel olanın yerini çağdaş olana bıraktığı yeni yaşam alışkanlıklarını beraberinde getirmiştir. Sosyal hayatı da etkileyen değişim süreci özellikle kent konutlarını aktive etmiş ve modern tanımı tercihleri yönlendirmeye başlamıştır. Özellikle Avrupa ve Amerika'da yaşanan gelişmelerin eş zamanlı yansımaları biçimsel ve kültürel boyutlarıyla okunur olmuştur. Dönemin yayınları ile önerilen "modern" yeni yüzyılın sembolü olarak kabul edilmiştir. Konutlardaki yapısal değişim, kent kimliğini de yavaş yavaş etkilemiş, İstanbul ve Ankara'daki inşa süreci, giderek ülke çapında hızlı bir değişime öncülük etmiştir.

Osmanlı'nın batılılaşma çabalarına dahil olan konutlar, daha çok 19.Yüzyıl'ın endüstrileşme hareketlerine yetişme çabası içindeki değişimi yansıtmıştır. Bu çerçevede baktığımızda, geleneksel tanımına giren düzen içinde, ikili bir yapı karşımıza çıkmaktadır. Türk kültüründen gelen her şeye dahil edilen bir eklettik tutum, geleneksel düzenin anlamını genişletmiştir. Toplumun çağdaşlaşma ideolojisi içine katmadığı bu düzen, konutlarda yeni mekansal arayışları çağın gerekliliği haline getirmiştir. Entelektüel bakış açısını destekleyen modern anlayış kademeli olarak hayata geçmiştir.

Toplumsal düzeyde genişleyen özgür alan, sosyo-kültürel yapının gelişimine zemin hazırlamıştır. Ekonomik atılımların da rol oynadığı değişim süreci, ülke genelinde sosyal bir dönüşüme de katkı sağlamış, bilgi ve kültür odağında yer alan faaliyetleri her alanda desteklemiştir. Sanatı odağa alan çağdaş estetik arayışların desteklendiği ortam; yeni bir yüzyıl algısı ile ivme kazanmış, mekân ve mimarideki yönelimleri de etkilemiştir.

Avrupa'da I. Dünya savaşı sonrasında güçlenen "Modernist felsefe, sınırlarımıza ancak Cumhuriyet sonrasındaki yeniden yapılanma sürecinde ulaşabilmiştir. Modernizm ile özdeşleşerek döneme yansıyan ve "çağdaş" anlamında kullanılmaya başlanan "modern" kavramı; Art Deco, Kübik gibi felsefi ve biçimsel açılardan farklı kavrayışları içine almıştır. 1929 ekonomik çöküşü sonrasındaki toparlanma hamleleri ile "modern", Amerikan tarzı yaşam biçiminin de tanımlayıcısı olmuştur. Gelişen teknoloji ve iletişim, özellikle Cumhuriyetin ikinci 10 yılında Batı ile eş zamanlı uygulamaları mümkün kılmıştır.

Cumhuriyet'in yapılanma süreci, yeni kent konutlarının inşası yanında kent planlamalarını da zorunlu kılmış, sosyal ve kültürel ortamı güçlendirme çabalarına katkı sağlamıştır. Toplumun gereksinimleri doğrultusunda, Batı'daki yönelimler göz önünde tutularak öncelenen modern kent; modern konut ve modern mobilyayı da içine alarak günümüz yaşam biçiminin de temelini oluşturmuştur.

Dr. Öğr. Üye. Şebnem Uzunlaşan

Mimar Sinan Üniversitesi, İç Mimarlık Bölümü'nden mezun oldu. "İstanbul'da Satışa Sunulan ve Tüketilen Mobilyalar" başlıklı tezi ile aynı kurumda yüksek lisansı bitirdi. Profesyonel meslek ortamında yer aldıktan sonra, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İç Mimarlık Bölümü'nde, Araştırma Görevlisi olarak akademik çalışmalarına devam etti. "Erken Cumhuriyet Dönemi Konutlarında Mekan ve Mobilya" başlıklı doktora tezini tamamlayarak, aynı kurumda, Yardımcı Doçent olarak ders vermeyi sürdürdü. İç Mimari Proje, Tasarım Tarihi (Mekan Tarihi, Mobilya Tarihi ve Endüstriyel Tasarım Tarihi), Mobilya Tasarımı, Deneysel Tasarlama, Deneyim Tasarımı, Sanat Tarihi ve Erken

Cumhuriyet Dönemi araştırma alanlarıdır. Bu alanlarda dersler vermekte, ulusal ve uluslararası sempozyum ve konferanslarda bildiriler sunmakta, makaleler yayınlamakta ve workshop yürütücülüklerine devam etmektedir. Halen İç Mimarlık Bölümü kurucu öğretim üyesi olarak görev aldığı Atlas Üniversitesi'nde ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Programı içerisinde ders vermeyi sürdürmektedir.

Prof. Dr. Binnur Öktem Ünsal / Türkiye Konut Stoğuna Dair Bir Değerlendirme: Eşitsiz, Kırılgan ve Köhne

Türkiye konut kira ve satış fiyatlarındaki artışlara ilişkin sıralamada bir süredir dünyada en üst sıralarda yer almaktadır. Piyasa aktörlerine ve politik çevrelere göre ülkenin her yıl 400000 ile 500000 arasında değişen yeni konuta ihtiyacı var. Bu ihtiyaç nüfus artışı, toplumsal dönüşüm ve afetlerle ilişkilendiriliyor. Diğer taraftan yine ülkede 1980lerde başlayan ancak 2000 sonrası hızla artan yeni inşaatlarla büyük ölçeklerde konut inşası gerçekleştirildi. Piyasa aktörlerinin ve hakim politik söylemin aksine bir dizi araştırmacı ise nicel olarak sorun olmadığını, ancak konuta ilişkin nitel bir sorun olduğunu, yani yeni üretilen konutlara belli toplumsal sınıfların ve grupların erişemediğine işaret etmektedir.

2009'da gerçekleşen Kentleşme Şurasına göre kentlerin birçoğunda gelecek yirmi yıldaki nüfusun neredeyse iki katı bir alan yerleşmeye açılmış iken ve özellikle büyük kentlerde sayısal olarak nüfusun ihtiyacından daha fazla konut üretilmişken halen dayanıklı, güvenilir ve insani standartlarda konuta erişim en büyük sorun olarak karşımızda durmaktadır. Son dönem artan konut fiyatları ise sorunu daha da derinleştirmektedir. Deprem gibi doğal afetlerin yoğun yaşandığı ülkede siyasi ve rant baskılarıyla biçimlenen, doğasına, tarihi birikimine duyarız afet kentleşmesi Türkiye'nin konut sorununu geniş kitleler için hayatta kalma problemi haline getirmektedir. Bu bildiriye Türkiye konut stokunun genel nitelikleri ve bu konut stokunun oluşumunun arkasındaki dinamiklerin tartışmaya açılması hedeflenmektedir.

Prof. Dr. Binnur Öktem Ünsal

Lisans eğitimini 1987-1991 yıllarında, Yüksek Lisans eğitimini ise 1993-1996 yılları arasında Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nde tamamladı. Doktora çalışmasını ise 1998-2003 yılları arasında İngiltere'de Cardiff Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nde gerçekleştirdi.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde 1993 yılından itibaren öğretim üyesi olarak çalışan Öktem Ünsal'ın çalışma alanları kentsel politikalar, konut, planlama kuramları ve stratejik mekânsal planlamadır. Ulusal ve yabancı dergi ve kitaplarda yayımlar yaptı. TÜBİTAK ve MSGSÜ BAP birimi tarafından desteklenen projelerde yer aldı. Van Kalesi ve Çevresi Koruma Amaçlı İmar Planı (1992) çalışmasında ekip içinde plancı olarak görev yaptı. Eğitim görevi yanında kentsel tasarım proje yarışmalarına katıldı.

Doç. Dr. Hande Tulum / 1950'li Yıllardan 1980'lere: İstanbul'da Yaşama, Mimarlığa ve Sanata Kadıköy Üzerinden Bakmak

Erken Cumhuriyet Dönemi'nden bugüne, Türkiye'de ekonomik, politik, sosyal, kültürel pek çok alanda takip etmesi güç değişiklikler meydana gelmiştir. Bu yer yer ivmelenebilen değişikliklerin izlenebileceği önemli konulardan birisi ise İstanbul'dur. İstanbul, her ne kadar Ankara'nın başkent oluşu ile başlangıçta en önemli şehir olma özelliğini kaybeder gibi düşünülse de zaman içerisinde taşıdığı dinamik kimlik ile her yeniliğin öncelikle kucaklandığı yer olma ve Türkiye'nin yeniden merkezi olma özelliğini kazanmıştır.

Cumhuriyet'in 100.yılıni kutladığımız bu günlerde ise, Cumhuriyet tarihindeki on yıllar değerlendirildiğinde, İstanbul'un 1950'li yıllar ve 1980'li yıllar arasında bir cazibe merkezi olduğu ve yaşam kültürü, konut kültürü, mimarlık ve sanat gibi disiplinlerde de hem trendlerin hem de -kısmen- geleneklerin izlendiği ve ortaya bir sentezin; üst üste pek çok verinin geldiği bir kolajın çıktığı söylenebilir. Bu değişik alanlardan farklı unsurların bir araya geldiği kolaj içerisinde, 1950'li yıllarda, köyden kente göç ile ortaya çıkan konut ihtiyacı ve yaygınlaşmaya başlayan apartmanlaşma olgusu, Demokrat Parti'nin iktidara gelişi ve uluslararası ilişkiler ile Amerikanlaşma arzusu, ulaşımın geliştirilmesi isteği, konutun beraberinde gelen domestik yaşamın vazgeçilmesi olan kadının toplumdaki rolü, figüratif sanat ve soyut sanatın gerilimli birlikteliği yer alır. Yine aynı kolajda, 1960'lı ve 1970'li yıllarda, askeri darbe, televizyonun halk

ile buluşması, yaygınlaşan apartmanlaşmanın getirdiği standartlaşmaya cevap bulmaya çalışan mimarlık ve sanat çevresi yer bulur. 1980'lerde yine bir darbe, kültürel atmosferdeki ciddi değişiklikler, arayış ve çeşitlilik, kolajı sürdürür. Bu kolajı, İstanbul üzerinden sunmak da İstanbul'un ölçeği düşünüldüğünde oldukça güçtür bu nedenle ikincil bir odak olarak Kadıköy seçilmiş ve 1950'lerden 1980'lere uzanan bu geniş ve oldukça hareketli dönemin izleri Kadıköy'de sürülmeye çalışılmıştır.

Doç. Dr. Hande Tulum

Hande Tulum Okur, 2010 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Mimarlık Bölümü'nden, 2012 yılında ise aynı üniversitenin Mimarlık Tarihi yüksek lisans programından mezun olmuştur. 2018 yılında, Bahçeşehir Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım bölümünde, doktorasını tamamlamıştır. Bahçeşehir Üniversitesi'nde öğretim üyesi olan Tulum Okur'un ilgi alanları, modern mimarlık tarihi, mimarlık ve sinema ilişkisi, mimarlık ve sanat birlikteliği, İstanbul'da konut kültürü, modern mirasın belgelenmesi olarak gösterilebilir. Tulum Okur, DOCOMOMO Türkiye İç Mekân komitesi üyesidir.

6. Oturum:

'İstanbul'da Kent, Kıyı ve Su Kültürü'

Moderatör: **Ebru Omay Polat**

- **Can Binan** / Boğaz'ın kimliğini korumak
- **Ali Kılıç** / Cumhuriyetten Günümüze Suyun Serüveni, Toplum ve Kıyı Üzerindeki Etkileri
- **Meltem Gürel** / İstanbul kıyılarında Modernleşme ideallerinin Mekânsal Yansıması
- **Hasan Çalışlar** / Büyükkada'nın Yaşlanmayan Modernleri

Prof. Dr. Can Binan / Boğaz'ın kimliğini korumak

Tarihi İstanbul'un önemli bir uzantısı olan boğaziçi nin tarihsel kimliğini oluşturan en önemli boyutlardan birininin su yolu olduğu unutulmamalıdır. Bizans ve Osmanlı döneminin önemli kültür alanı bu özelliğini özellikle cumhuriyet döneminin başlarında da devam ettirmiştir. Su yolunun yeni ulaşım olanaklarıyla önemini kaybetmesine rağmen bu dönemde de kentsel çevre ve mimarinin farklı bir biçimde işe sahip olduğunu görebiliriz. Bu sürecin İstanbul kentinin yavaş yavaş büyük ve kontrolsüz bir metropol haline dönüşmesi ile bozulduğu karmaşıklaştığı ve kontrol edilemez hale geldiği gözlenmiştir. Bu bildiride boğaziçi alanının tarihsel kimliği, bunun arka planı ve Cumhuriyet devri mirası ile koruma sorunları tartışılacaktır.

Prof. Dr. Can Binan

1956 yılında İstanbul'da doğan ve halen Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü emekli öğretim üyesi olan Can Şakir Binan 1981 yılında İDMMA, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü'nden mezun olmuş "13.Yüzyıl Anadolu Kervansarayları Koruma Ölçütleri Üzerine Bir Araştırma" adlı tez ile 1991 yılında Doktor, 1996 yılında Doçent ,2010 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi'nde Profesör olmuştur. Uzmanlık konuları Mimari koruma tarihi, Koruma ve Restorasyon teknolojisi, Dünya Mirası, Koruma alanında uluslararası metinler ve Orta çağ Anadolu Mimarisi'dir. Mimari Koruma ve Restorasyon konularındaki çeşitli, yayın ve araştırmaları yanında ICOMOS Türkiye Milli Komitesi üyesidir ve 2001-2009 yılları arasında İstanbul 3Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Başkanlığı yapmıştır. Halihazırda; Ayasofya camii, Selimiye camii, Kaptan Paşa camii, Sultanahmet camii ve çeşitli yapıların koruma ve restorasyon uygulamaları danışmanlıklarını yürütmektedir.

Ali Kılıç / Cumhuriyetten Günümüze Suyun Serüveni, Toplum ve Kıyı Üzerindeki Etkileri

Deniz hamamları ile başlayan suyun serüveni, Cumhuriyet döneminde plajlar ve deniz gazonları ile başka bir boyuta taşınmış, kıyının kullanımı ve biçimlenmesinde, kıyı kültürünün, kimliğinin oluşumunda, kıyının anlamı ve tanımında, önemli bir rol oynamıştır.

1980'li yılların ikinci yarısında kıyı dolguları ile devam eden suyun serüveni aynı zamanda "sudan kopuş" un da başlangıcı olmuştur. Bu süreç kentin suyla ilişkisini, kültürünü, kimliğini ve kullanımını olumsuz etkilemiştir.

2000'li yılların ikinci yarısı ile kıyı alanlarındaki kamusal alanlarının niteliklerinin değişimi ve dönüşümü, kıyının kullanımı sudan kopuş sürecini hızlandırmıştır.

Dr. Ali Kılıç

1985 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesini bitirdim. 1987 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama bölümünde göreve başladım. Halen aynı Bölümde öğretim üyesi olarak görevimi sürdürmekteyim. 1992 yılında "Kıyı Kavramı, Kıyı Alanlarında Dönüşüm ve Planlama: İstanbul Örneği" doktora çalışması ile başlayan kıyı kavramı, kıyı planlaması, dönüşüm ve tasarım konusundaki çalışmalarım Lisans, Y. Lisans ve Doktora dersleri ile devam etmekteyim.

Prof. Dr. Ö. Meltem Gürel / İstanbul kıyılarında Modernleşme İdeallerinin Mekânsal Yansıması

İstanbul kıyılarında on dokuzuncu yüzyıl Osmanlı coğrafyasından miras kalan deniz hamamları 1920'lerden itibaren yerlerini Cumhuriyet ideallerinin toplumsal ve mimari izlerini taşıyan mekanlara bırakır. Bu mekanlar arasında plaj tesisleri, onların gazinoları ve turistik projelerin yanı sıra sayfiye evleri bulunur. Osmanlı toplumunda bireylerin denizle olan ilişkisini değiştiren deniz hamamları Osmanlı modernitesinin izlendiği mekanlar olarak görülebilir. Bunun ötesinde, fiziksel özellikleri ve keskin cinsiyetçi pratikleri, dönemin toplumsal yapısı ve bu yapının kontrolünün sağlanması hakkında önemli ipuçları verir. Cumhuriyet'in kurulmasının ardından 1970'li yıllara kadar varlığını sürdüren deniz hamamları toplumsal dönüşümle ilintili olarak evrilerek yeni mekanlara dönüşmüştür. Gerek bu evrilen hamamlar gerekse onların yerini alan yeni mekanlar kıyılarda su kültürünün değişimini ifade eder.

Kadın ve erkeğin beraber denize girmesi ve eğlenmesi için kurgulanan plaj tesisleri, plaj gazinoları ve turizm endüstrisinin mihenk taşı olarak görülen kıyı tesisleri erken Cumhuriyet döneminden itibaren modernleşme politikalarının bir yansıması olarak okunabilir. Bu tesislerin modern mekanlar kurgusuyla yapılandırılması, erken Cumhuriyet döneminde yönetim vizyonunu yansıtır. Toplumsal dönüşümün aynası olarak incelendiğinde tesislerin mekansal tasarımlarını modernizasyon araçları ve barındırdıkları pratikleri ise modernitenin bireyler tarafından deneyimlenerek içselleştirilmesine olanak sağlayan bir ortam olarak okumak mümkündür. Bu çerçevede, bu çalışma öncelikle İstanbul kıyılarında toplumsal dönüşümün mimari izleri olarak deniz hamamlarından modern kıyı tesislerine geçişi konu alır. Bu bağlamda ortaya çıkan yeni bina tipolojilerine ve hayat biçimlerine değinir. İkinci olarak, yirminci yüzyılın başından itibaren Florya kıyılarına odaklanarak, 1950-60 döneminde bu kıyılar için geliştirilen projeleri modern mimarinin modernleşme politikalarıyla iç içe geçmişi göstermek üzere mercek altına alır.

Prof. Dr. Ö. Meltem Gürel

Doktora derecesini University of Illinois at Urbana-Champaign'den almıştır. Halen Yaşar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi dekanı olan Gürel öncesinde Bilkent Üniversitesi akademik kadrosunda bulunarak Mimarlık Bölümünü kurma görevini üstlenmiştir. Araştırmaları modernizm, toplumsal cinsiyet-mekân ve mekân-kültür konularına yoğunlaşmış ve JAE, Journal of Architecture, JSAH ve Gender, Place and Culture gibi alanında önemli dergilerde yayınlanmıştır. Birçok kitap bölümü bulunan Gürel, Mid-Century Modernism in Turkey: Architecture Across Cultures in the 1950s and 1960s derleme kitabın yazarıdır.

Hasan Çalışlar / Büyükada'nın Yaşlanmayan Modernleri

Türkiye, özellikle son yıllarda, mimari mirasının önemli örneklerini hızlı bir şekilde kaybediyor. Zar zor tescilli alınan yapıların tescilleri kaldırılıyor, erken cumhuriyet dönemi mimarlığının örneği olan yapılar hukuksuz yıkımlarla bir gecede ortadan kayboluyor. Ortak hafızamız ve mimari mirasımız büyük bir saldırı altında. Böyle bir dönemde bu yapıları belgelemek de kritik bir önem kazanıyor.

Büyükkada'nın mimari mirasının korunmasını ve sürdürülebilirliğini önemseydiğim ve buradaki sayfiye konut örneklerini kıymetli bulduğum için kendimce belgelemek amacıyla vaktim oldukça ya da denk geldikçe beğendiğim ve aksesim olan evlerin ve daha pek çoğunun fotoğraflarını çekip, arşivlemeye karar verdim. Buna çok beğendiğim, hatta hayranı olduğum mimar Mottola'nın yaptığı bir yapının, geçici yapılaşma koşulları altında, yıkılarak yerine yeni ve vasat bir yapının yapılması da vesile oldu. Modern mimarlık mirasımızın tanınmasını sağlamak ve miktar farkındalık yaratmak için bu fotoğrafları sosyal medya hesaplarımdan paylaştım. Karşılaştığım yoğun ilgi ve güzel yorumlar kadar bu fotoğrafların referans gösterilerek pek çok benzer platformda paylaşılması beni memnun etti. Büyükkada eski şaşalı günlerinden uzak olsa da yakınımızdaki bir cennet olarak Orta Doğulu turistler dışında bir kitle tarafından da ilgi görmeye başladı.

Büyükkada'nın hikayesi Bizans dönemine kadar uzanıyor. Bizanslı prenslerin sürgün yeri olan, İstanbul'un fethinden yaklaşık 1 ay önce Türklerin hakimiyetine geçen Adalar'da, yerli halk balıkçılık ve tarımla uğraşmış. 1900'lü yılların ortasına kadar kendi haline terkedilmiş Adalar, yabancılara mülk edinme olanağı tanıyan 1839 Tanzimat Fermanı sonrasında Rum ve Ermeni nüfusla canlanmış, 1846 yılında başlayan sürekli vapur seferleri sonrasında da inşası başlayan büyük köşkler ve otellerle birlikte Büyükkada bir sayfiye yeri haline gelmeye başlamış. I.Dünya Savaşı sonrasında Adalar'a gelen işgal kuvvetleri ve Bolşevik İhtilalinden kaçan Rus Soyluları da Büyükkada'nın gelişmesinde önemli bir rol oynamış. Cumhuriyet'in ilanından sonra da Türk mimarlar için bir cazibe merkezi olan Büyükkada'da azınlıkların köşklarinin yanında Vedat Tek, Seyfi Arkan, Şevki Balmumcu'nun kendi evleri ve Abdurrahman Hancı'nın daha öğrenci iken hocası Ahsen Yapanar ile tasarladığı bir ev de yer alıyor.

Adanın topografyası, yeşil örüntüsü, mimari mirası ve kuşaklar boyunca aktarılan "Adalı" olma hali pek çok yapının hala aynı ailelin elinde bulunması avantajıyla günümüze kadar şans eseri gelmiş.

Birbirinden farklı hayat tarzlarını yansıtan, farklı cemaat ve kültürlerin birlikte yaşadığı Adalar 'da sayfiye yaşantısının getirdiği "modern" " çağdaş olma " izleri her dönemde rahatlıkla okunabiliyor. Birçok farklı dönemin yazlık konut tipolojisinin iyi örneklerini bir arada görebildiğimiz ve inşaat izinlerinin yapılaşmayı kısıtlaması sebebiyle kurtarılmış bölge olarak ayakta kalan Adalar da her an yeni bir karar ile rant bölgesine dönüşmeden önce bu örnekleri deneyimlemek, belgelemek, görünür kılmak önemli.

Hasan C. Çalışlar

Erginoğlu & Çalışlar Tasarım Merkezi kurucu ortağı mimar Hasan Çalışlar, 1969 yılında İstanbul'da doğdu. Saint Michel Fransız Lisesi'nin ardından 1992 yılında Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nden mezun oldu. Yüksek lisansını 'Güç ve İktidar' üzerine gerçekleştiren Çalışlar, 1993 yılında Kerem Erginoğlu ile Erginoğlu & Çalışlar'ı kurdu.

Türkiye ve yurt dışında birçok önemli projeye ve mimarideki 'ilk' örneklere imza atan Çalışlar, ofis binaları, kültür yapıları, alışveriş merkezleri, kamusal yapılar, spor, eğitim ve sanayi kompleksleri, konut ve yerleşke gibi farklı ölçeklerde projeler gerçekleştirdi.

Erginoğlu & Çalışlar'ın pragmatik, estetik ve işverenin kurumsal kimliğini vurgulamaya yönelik tasarım anlayışı, özellikle uluslararası şirketlerin dikkatini çekti ve gerçekleştirilen projeler birçok önemli ödüle layık görüldü. 2016 yılında New Power Station ile Ağa Han Mimarlık ödülünün adaylarından biri oldu. Önemli ödülleri arasında Tuzambarı – Medina Turgul DDB projesiyle Dünya Mimarlık Festivali (WAF World Architecture Festival) Yeni & Eski Bina kategorisinde birincilik ödülü, New Power Station ile Iconic Awards birincilik ödülü ve farklı yıllardan Ulusal Mimarlık ödülleri bulunmaktadır.

Çeşitli yayınlarda modern miras, modernin restorasyonu, modernin korunması üzerine makaleleri yayınlanan Çalışlar, 2000 yılından bu yana jüri üyesi ve misafir öğretim görevlisi olarak Mimar Sinan, İstanbul Teknik, Uludağ, Cooper Union, Bologna ve Minnesota Üniversitelerinde görev aldı. Çalışlar'ın TMMOB Mimarlar Odası ve İSMD üyelikleri bulunmaktadır.

7. Oturum:

'Bilinmeyen İstanbul'

Moderatör: **Alper Ünlü**

- **Haluk Şahin** / *Seyirlik Bir Mekân Olarak İstanbul.*
- **Mahmut Şenol** / *İstanbul Sokaklarındaki Sıradışı İnsan Tipleri ve Şehir Efsaneleri*; Pazarola Hasan Efendi, Sülün Osman, Karınca Ezmez Şevki
- **Mustafa Ünlü** / *Kentlerin Değişimi, Aidiyet ve Yurttaşlık Bilinci*
- **Zehra Tonbul** / *Ekphrasis İstanbul- Konstantinopolis: Kentin İkili Yaşamı*

Prof. Dr. Haluk Şahin / Bir Kenti Görmek

"Ana" kentler, başka birçok şeyin yanısıra seyirlik mekanlardır. İnsanlar sadece onları görmeye değil, seyretmeye, temaşa etmeye giderler. Oralarda etrafa bakarak öğrenir ve eğlenirler. İstanbul bu açıdan dünyanın en seyirlik kentlerinden biriydi, hala öyledir. İstanbul'u görmek ne demektir? Bir yabancı ne zaman İstanbul'u görmüş olur? Neyi görmediği zaman aslında esas İstanbul'u görmüş sayılmaz. Boğaziçi, Kapalı Çarşı, Taksim Meydanı, Beyazıt Meydanı, Beyoğlu, Sultanahmet, Eminönü...

Kent meydanları vitrindir. Kent köprüleri zafer taklarıdır. Bir gözlemci İstanbul'un karmaşasını "koreograf eseri kaos" diye betimlemişti. Ya başkaları?

Prof. Dr. Haluk Şahin

Emeritus Prof. Dr, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Gazeteci-yazar, romancı, şair, televizyoncu. Bursalı. Bozcaadalı, İstanbullu.

Dr. Mahmut Şenol / İstanbul Sokaklarındaki Sıradışı İnsan Tipleri ve Şehir Efsaneleri; Pazarola Hasan Efendi, Sülün Osman, Karınca Ezmez Şevki

Batı merkezli modernite çalışmaları ve söyleminde toplumsal hafızanın tanımlanması sosyolojik ve tarihsel sosyoloji temeline dayalı çalışmalara dayalı olarak yirminci yüzyılın ilk yarısından bu yana akademik dünyanın dikkate aldığı bir değere kavuşmuş bulunuyor. Fransız sosyolog Maurice Halbwachs'ın 1925 tarihli "Hafızanın Toplumsal Çerçevesi" başlıklı eserinden bu yana sosyoloji disiplini toplumsal yapıda hafızanın aktarım biçimleri üzerinde yoğunlaştı.

Bu kapsamda şehrin hafızasını-kent belleğini, hatta belki de bütün toplumsal çalışmalarda kent-mimarlık-kültür bağlamında yeniden ele almayı yeniden düşünmek zorunda bulunuyoruz.

Nitekim Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Beş Şehir başlıklı eserinde dediği gibi, eğer "Şehir bir terbiyenin ve zevkin etrafında teşekkül eden bir müşterek hayat" ise kente ait terbiye, görgü, bilgi ve zevkin aktarılması, yaşatılması gerekir.

Tam da bu noktada kent belleği kavramıyla yolumuza devam ederiz. Kentin, burada söz konusu olan hele İstanbul gibi binlerce yılın mirasıyla yaşayan bir dev yerleşim yerinin hafızası sadece taş yazılı sözle, mimariyle, şehircilik anlayışıyla ele alınamaz; dahası şehrin insanlarından söz etmek gerekir. İstanbul'un hiç kuşkusuz bilinen ve unutulmuş, soluk fotoğraflar da bile görsek tanıyamayacağımız binlerce karakteri vardır; her biri kendi dünyasında bir başka hikâyeyi anlatır.

İstanbul'un yakın geçmişinde yaşayıp kent belleğine yer etmiş birkaç isminden söz etmeyi, "hafızayı tekrarlamak ve aktarmak" ihtiyacıyla kısa bir sunum halinde sunmakta olacağım.

Milli Piyangocu Uzun Ömer ve Nimet Abla, Galatasaray Amigosu Karınca Ezmez Şevki, eski İstanbul çarşılarının maskotu Pazarola Hasan Efendi, şehrin sevimli dolandırıcısı Sülün Osman ve Amerikan gangsterliğine özenmiş Necdet Elmas gibi isimler üzerinden bir tanıtım, bize aynı zamanda şehrin bir zamanki hâllerini yâd etmeye fırsat verecektir.

Bu tuhaf karakterlerin ardından İstanbul'un şairi diyebileceğimiz pek çokları arasından sıyrılan, hemen tüm şiirlerinde İstanbul'un ıslak ve mükreh kaldırımlarında dolaşan Attilâ İlhan'dan kent belleğine ait sokaklar, liman dokları, iskeleler ve çarşılarını görmek İstanbul'un şehir hafızasının zenginliğine ulaşmak için iyisinden bir edebiyat sunumu olacaktır.

Dr. Mahmut Şenol

1958 İstanbul doğumlu Mahmut Şenol, üniversitede aldığı ekonomi tahsili ardından siyasal bilimlere ve uluslararası ilişkiler disiplinine yöneldi. 1998-2009 yılları arasında yaşadığı ABD'nin Purdue Üniversitesi'nde yüksek lisans ve doktora derecesinde derslerin ardından, İstanbul Üniversitesi SBF'de doktorasını tamamlayıp, "Burjuva Romanı ve Kültüre Hegemonyası" başlıklı teziyle Ph.D derecesini aldı. 2010 yılında Kanada'ya yerleşen M.Şenol, ABD'de başladığı, Cumhuriyet gazetesi dışhaberler yazarlığını devam ettirdi.

Üniversite yıllarında bir yandan basın kartlı muhabir olarak Cumhuriyet gazetesinde göreve başlayıp 8 yıl boyunca gazetecilik yapan Şenol, aynı zamanda edebiyat alanında ürünler verdi. Phaselis Adağı, Bay Konsolos, Çerkes Âdil Paşa'nın Tahsildarlık Günleri, Capon Çayevi, Dalkavuk Hanım, Akhisar Düşerken, Bir Roman Yazılıyor~Nicky'yi Öldürmek; Bizim Unuttuğumuz Şey, Geçiyordum Uğradım, Kayısı Topuklu Kadınlar, Altıncı Hasta ve Keşfini Bekleyen İnsan başlıklı basılı romanları, hikâye kitapları ve tiyatro eseri vardır.

Hâlen Özyeğin Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesinde sosyal bilim ve siyasi düşünce tarihi dersleri veren Şenol'un Varlık, Mesele Kitap, Ek Dergi, gibi yayın organlarında yazıları, denemeleri yer almakta; ayrıca Cumhuriyet gazetesinde dış haberler sayfasına ait Pazar yazılarında imza sahibidir.

Mustafa Ünlü / Kentlerin Değişimi, Aidiyet ve Yurttaşlık Bilinci

Bu sunum bir belgesel sinemacının yıllar içinde filmlerine dair mekanları arayışıyla ilgilidir. Sinema sanatının, yaşanmışlıkları gerçek unsurlarıyla aktarmayı gerektirdiği bu alanda işimizin önemli bir kısmı budur; insanları (karakterler) ve mekanları (sahneler) bulmak. İnsan ömrü elbet sınırlıdır ama Türkiye'de, hele de İstanbul'da neredeyse mekanların ondan bile hızlı tükendiğine tanıklık ediyoruz. Bu tanıklık sadece mesleki açıdan toplumsal tarihimizin değil, birey olarak kişisel tarihimizin delillerinin de yokluğunu duyumsadığımız bir tür travmaya dönüşüyor. "Burası artık başka bir yerse ben nereye aitim?" sorusu herhalde bilincin bir yerlerinde takılıp kalıyor.

Bilim insanları aidiyet duygusunu, "Kişinin kendisini evindeymiş gibi hissedeceği bir yer bulması" şeklinde tanımlıyorlar. Çünkü bu mekânlar insanların gündelik alışkanlıkları ve sıradan vazgeçilmezlikleri ile doğrudan ilgili. Ayrıca, mekânlar kentli insanların hayata tutunmasını, aidiyet, kimlik ve özdeşlik ilişkisi kurmasını da sağlıyor.

Psikoloji de aidiyet duygusuyla bağlantılı güncel risklere işaret ediyor; "Yaşamımızın başlarında içinde bulunduğumuz alan, sokak, bağ kurma şeklimiz, belleğimizin ilk yapı taşlarını oluşturur. Kültüre ait her gün tekrarlanan alışkanlıklar güçlü ve sürekli duygular yaratır. Diğer tüm deneyimler bu yapı taşlarıyla bağlantılı olarak edinilir. Bedenimizde derin alışkanlık ve reflekslere dönüşürler. Bunların bir biçimde yitilmesi sonucu kişi yüzeysel şekilde başarılı olsa da eskiden gelen pek çok duygusunu örtmüş kendisiyle ve çevresiyle bağlantısını zayıflatmış olabilir."

Doğrusu, aidiyet ile ilgili bu tür sosyolojik ve psikolojik araştırmalarının ağırlıklı bölümü Dünya'nın güncel sorunlarından göç ile bağlantılanıyor. İnsanların kitlesel olarak dönmemek üzere yer değiştirmesi... Bu bağlamda, doğup büyüdüğümüz yerlerin son 20-30 yılda, tarihsel süreçle kıyaslanamayacak kadar kökten biçimde değişmesine

ilişkin doğrudan çalışmalar ise daha az. Benzer bulgulara kimilerinin 'maraz' olarak nitelediği bir başka duygu, "nostalji" üzerinden değinen araştırmalar var. Örneğin, pazarlama 3.0'ın, yani üçüncü evre pazarlama stratejilerinin, kapitalizmin sürekli değişim döngüsü içinde kaybolan değerleri arayan tüketicilere nostaljiyi sunması gibi.

İstanbul planlama sorunları, nüfus ve coğrafi konumu nedenleriyle dönüşmek zorunda bırakılan bir metropol. Kent kültürünü de ciddi biçimde değiştiren bu dönüşümün nerede sonlanacağı ise belirsiz görünüyor. Değişim, dönüşüm ve belirsizliğin İstanbul'da yaşayan insanların ona giderek daha kötü davranmaları sonucunu getirdiği de gözlemlenebilir bir süreç haline geliyor.

Mustafa Ünlü

1963'te Ankara'da doğdu. Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'ni bitirdi. Öğrenciliği sırasında çeşitli dergi ve gazetelerden sonra, TRT haber merkezi ve 32. Gün haber programında çalıştı. 1989'dan itibaren belgesel sinema alanına girdi ve bazıları ödüllü pek çok filme yönetmen, yapımcı, metin yazarı olarak imza attı. Çeşitli fakülte ve yüksek okullarda yönetmenlik ve belgesel sinema dersleri verdi. Kurucuları arasında bulunduğu Belgesel Sinemacılar Birliğinin 2015-2019 yılları arasında yönetim kurulu başkanlığını üstlendi. Halen ortağı olduğu Kutup Ayısı Belgesel Yapımlar şirketi bünyesinde belgesel çalışmalarını sürdürürken Okan Üniversitesi Sinema-TV bölümünde ders veriyor ve Punto 24 Bağımsız Gazetecilik Derneği Yönetim Kurulunda bulunuyor.

Dr. Zehra Tonbul / Ekphrasis İstanbul- Konstantinopolis: Kentin İkili Yaşamı

Sunum, Bizans yazın geleneğindeki ekphrasis kavramı üzerinden günümüz İstanbul'u ile Bizans Konstantinopolis'inin bir zaman-mekân diyalogu olarak okumasıdır. Ekphrasis imgenin sözle tarifidir; ancak temsili bir tarif değildir- duyumsamanın, algının, hayalin içiçe geçtiği bir düşünme, görme, anlama ve anlam üretme biçimidir. Gerçek ve hayal arasında bir poetika üretir. Sunumda, günümüz İstanbul'unun Bizans mimarisi ve topografyası ile diyalogu ya da diyalogsuzluğu böylesi bir yaklaşımla- zemin üstü ve altı, geçmiş ile gelecek, hafıza ve hayal, tarihsel ile tarih dışı kalan [bırakılan] arasında bir diyalog içinden tartışılacaktır. Böylelikle, kent görme- görmeme metni olarak okunacak; gizli kalan ve açığa çıkan bir ikili yaşam üzerinden tarif edilecektir.

Dr. Zehra Tonbul

Mimarlık Kuramı ve Tarihi alanında çalışmaktadır. Araştırmaları yirminci yüzyıl sanat ve mimarlık tarihi ve kuramı üzerine odaklanmaktadır. Tarih yazımı, düşünce tarihi ve modernizm çalışmaları konularını kapsar. Doktora tezini Boğaziçi Üniversitesi ve Viyana Üniversitesi eş danışmanlığında tamamladı. İstanbul Teknik Üniversitesi'nden Mimarlık lisans derecesine ve Cambridge Üniversitesi'nden Mimarlık Tarihi ve Felsefesi alanında yüksek lisans derecesine sahiptir. İstinye Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde doktor öğretim üyesidir.

8. Oturum:

'İstanbul'da Afetler'

Moderatör: **Bülend Tuna**

- **Muzaffer Tolga Akbulut / Afetler Ülkesi Türkiye ve Geçmişten Günümüze İstanbul Depremleri**
- **Handan Türkoğlu / Afet Risklerinin Azaltılması ve Kentsel Planlama**
- **Mehmet Nuray Aydınoglu / Yapısal Deprem Riskini Azaltmak ve Arttırmamak: Mimarlık- Mühendislik Hizmetlerinin Kritik Rolü**
- **Tarık Şengül / İstanbul'da Depreme Hazırlıklı Olmak Ne Demek**

Dr. Muzaffer Tolga Akbulut

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi – Mimarlık ve Tasarım Fakültesi

Lisans İTÜ / Y. Lisans İTÜ / Doktora YTÜ / DPEA Architecture Parasismique – ENSA.Marseille (Ecole d'Architecture de Marseille-Luminy) – Ön Lisans İÜ

1970 yılında İstanbul'da doğan M. Tolga Akbulut, 1989 yılında Saint-Benoit Fransız Lisesi'nden mezun olmuştur. Lisans eğitimini 1993 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde, yüksek lisans eğitimini 1997 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü "Bina Bilgisi" programında tamamlamıştır. 2001 yılında Fransa'da "Ecole d'Architecture de Marseille-Luminy / Ecole Nationale Supérieure d'Architecture de Marseille" de "Construction Parasismique – Depreme Dayanıklı Yapı Tasarımı" uzmanlık programından mezun olmuştur. Doktora derecesini 2004 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Mimari Tasarım programını tamamlayarak elde etmiştir. 2021 yılında ise İstanbul Üniversitesi, Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, Kültürel Miras ve Turizm Ön Lisans Programını tamamlamıştır.

1997-2023 yılları arasında Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde görev yapmış, 2010-2012 yılları arasında Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü bölüm başkan yardımcılığı görevini, 2016-2018 yılları arasında dekan yardımcılığı görevini yürütmüştür. Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Elektronik Dergisi "Megaron"un kuruluş çalışmalarında yer almış ve derginin gelişimine, 2005-2014 yılları arasında Megaron yayın kurulu üyeliği ve Megaron yardımcı editörlük görevlerini gerçekleştirerek katkı sunmuştur. 2018-2021 yılları arasında Yıldız Teknik Üniversitesi Turizm Alanları Yönetimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (TURAY) müdürlüğü yapmıştır.

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi'nde 2014 yılından itibaren yarı zamanlı olarak Mimari Tasarım derslerinde görev alan M. Tolga Akbulut, 2023 Nisan ayından itibaren aynı üniversitede tam zamanlı olarak çalışmaya başlamıştır. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölüm Başkanlığı görevini yürütmektedir.

M. Tolga Akbulut'un "Tasarım Eğitimi", "Konut Tasarımı", "Deprem Güvenli Mimari", "Turizm ve Mimarlık", "Çocuklar için Mimarlık" konularında bilimsel dergilerde makaleleri, sempozyum bildirileri, kitap ve kitap bölümü yazarlıkları bulunmaktadır. Ulusal ve uluslararası mimari proje yarışmalarına katılmış ve jüri üyesi olarak katkı sunmuştur. Konut, Ofis, Eğitim, Sağlık, Kültür yapıları gibi farklı işlevlerde mesleki proje çalışmaları ve uygulamaları bulunmaktadır. 2014-2016 yılları arasında Küçükçekmece IMKB Yavuz Sultan Selim Ortaokulu'nun koordinatörlüğünde, Portekiz, İtalya, Belçika, Yunanistan ve Polonya ortaokullarının iş birliği ile gerçekleştirilen "C.A.T.C.H Children Architects to Create Homes" isimli Avrupa Birliği Erasmus+ projesinde, proje danışmanı olarak görev almıştır.

Yıldız Teknik Üniversitesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi Mimarlık (ve Tasarım) Fakülteleri'nde çeşitli dönemlerde lisans düzeyinde Bina Bilgisi, Temel Tasarım, Mimari Anlatım Teknikleri, Tasarım Geometri, Müze Yapıları, Deprem Bilgisi ve Deprem Güvenli Mimari Tasarım, Maket, Mimari Tasarım Dersleri (Tasarım Stüdyoları), Bitirme Projesi derslerini ve yüksek lisans düzeyinde Tasarım Kuram ve Yöntemleri derslerini yürütmüş ve yürütmektedir.

Prof. Dr. Handan Dülger Türkoğlu

1979 yılında İTÜ Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü'nden, Mimar, 1981 yılında İTÜ Mimarlık Fakültesi Şehircilik MMLS Programından Yüksek Mimar, 1987 yılında İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Şehircilik Programından Doktora derecesini aldı. 7 Ağustos 1981 yılında İTÜ de Mimarlık Fakültesi Şehirsel Tasarım ve Yenileme Kürsüsüne asistan olarak atanan Prof. Handan Türkoğlu, 1991 yılında yardımcı doçent, 1993 yılında doçent ve 2000 yılında da profesör unvanını aldı. 1987-1990 yılları arasında University of Cincinnati (ABD)'de misafir araştırmacı olarak bulunan Prof. Dr. Handan Dülger Türkoğlu'nun tek başına veya diğer yazarlarla ortaklaşa yazılmış yüz elliye yakın ulusal ve uluslararası dergilerde ve kitaplarda kentsel planlama ve tasarım, afet risklerinin azaltılması ve şehir planlama, konut ve kentsel yaşam kalitesi ve konularında yayınlanmış makalesi ve bildirisi bulunmaktadır. Haziran

2005- Şubat 2011 tarihleri arasında Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nda kurul üyeliği ve kurul başkanlığı yapan Prof. Dr.

8. Oturum

Handan Türkoğlu İTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü'nde 40 yılı aşkın bir süre öğretim üyesi olarak görev almış ve Nisan 2023'te yaş haddinden emekli olmuştur.

Prof. Dr. Mehmet Nuray Aydınoglu

İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) İnşaat Fakültesinden mezun oldu (1965). Meslek hayatına proje mühendisi olarak başladı. İTÜ'de yapı dinamiği / deprem mühendisliği alanında doktora yaptı (1977) ve aynı alanda doçent oldu (1981). 1982-1992 arasında inşaat sektöründe mühendislik hizmetleri yöneticisi olarak çalıştı. Bu dönemde yurt içinde ve dışında çok sayıda büyük inşaat projelerine katkıda bulundu. 1992'de Boğaziçi Üniversitesi, Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü'ne katıldı, 1994'te profesör oldu. Enstitü'nün Deprem Mühendisliği Bölümü'nde lisansüstü eğitim ve bilimsel / uygulamalı araştırmalar yürüttü. Yaş sınırı nedeni ile emekli olduğu 2010 yılından bu yana da aynı aktiviteleri sürdürmektedir. 2000 yılından bu yana Açık Radyo'da Altın Saatler programına katkıda bulunmaktadır.

Başlıca bilimsel / mesleki ilgi alanları deprem etkisi altında binaların, köprülerin ve diğer mühendislik yapılarının performansına göre analiz ve tasarımı, depremde yapı-zemin etkileşimi olarak sayılabilir. Bu alanlarda çok sayıda makale, bildiri ve kitap bölümü kaleme aldı. 1993'ten başlayarak deprem yönetmelikleri hazırlama çalışmalarına önderlik etti. Bu bağlamda Türkiye Bina Deprem Yönetmelikleri (1997, 2007, 2018), Türkiye Kıyı ve Liman Yapıları Deprem Yönetmelikleri (2008, 2020), Türkiye Köprü Deprem Yönetmeliği (2020) ve Türkiye Hava Meydanı Yapıları Deprem Yönetmeliği (2020)'nin hazırlanmasında birinci planda rol aldı.

Tarık Şengül / İstanbul'da Depreme Hazırlıklı Olmak Ne Demek

Prof. Şengül yapacağı sunumda önce İstanbul Deprem Çalışması için bilim kurulu bünyesinde tanımlanan 7 çalışma alanına ilişkin bilgi verecektir. Deprem Çalışmasında ele alınan boyutlar: mühendislik, planlama/mimarlık, lojistik, ekonomi, sağlık, toplum ve yönetim boyutlarıdır. Sunumda bu boyutlardan üç temaya yoğunlaşılacaktır. Planlama/mimarlık/mühendislik kesişim noktasında kentsel dönüşüm sorunu deprem açısından değerlendirilecektir. İkinci olarak yönetim boyutu depreme hazırlıklılık açısından değerlendirilecektir. Üçüncü olarak yerelde depreme dirençli bir kentin mahalle/semt düzeyinde nasıl örgütleneceği sorusuna yanıt aranacaktır.

Prof. Dr. H. Tarık Şengül

Lisans derecesini ODTÜ Şehir Planlama Bölümü'nden (ODTÜ), Yüksek Lisans derecesini aynı üniversitenin Siyaset Bilimi Bölümünden aldı. Doktorasını İngiltere'nin Kent Üniversitesi Kentsel Çalışmalar alanında Hegemonya ve Kent Mekânı: Ankara Örneği başlıklı tezle elde etti.

ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde öğretim üyesi ve bölüm başkanı olarak görev yapan Prof. Şengül, uzun süredir ODTÜ Kentsel Politika Planlaması ve Yerel Yönetimler Anabilim Dalında da dersler veriyor.

Çalışma konuları arasında kent siyaseti, yerel yönetimler, kent yoksulluğu, kentsel jeopolitik ve kentsel sosyal hareketler var. Ulusal ve uluslararası makaleleri yanında, Türkçe olarak İmge Kitabevi tarafından yayınlanan Kentsel Çelişki ve Siyaset ve Muhafazakâr Popülizm başlıklı iki kitap çalışması var.

Akademik çalışmaları yanında geçtiğimiz dönemde Şehir Plancıları Odası Genel Başkanlığı (2008-10) ve Diyarbakır Kenti Nazım İmar Planı Çalışması Koordinatörlüğü (2004-5) görevlerini üstlendi. Şu anda İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2050 İstanbul Vizyonu çalışması Eylem Planı ve Deprem Bilim Üst Kurulu çalışmalarını koordine etmektedir.

9. Oturum:

Cumhuriyetin 100. Yılında Metropolde Mimarlık ve Gelecek

Moderatör: **Tansel Korkmaz**

- **Çağlar Keyder** / İstanbul ve Kent Krizi
- **Didem Danış** / İstanbul'un Geleceği: Mevcut Eğilimler, Muhtemel Güzergahlar
- **Aslıhan Demirtaş** / İstanbul'un Molozları, Turpları, Kır Çiçekleri, Balıkları: Gezegen Bahçe, Biz Bahçıvan Olsak
- **Sinan Logie** / İstanbul 2023 – İstanbul'un Ölçeksizliğini Ölçmek

Çağlar Keyder

State University of New York, Binghamton ve Koç üniversitelerinde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Araştırmaları tarihsel sosyoloji, ekonomi politik, kent sosyolojisi ve sosyal politikalar alanında yoğunlaşmaktadır. Eserleri arasında Türkiye'de Devlet ve Sınıflar (İletişim, 1989), Ulusal Kalkınmacılığın İflası (Metis, 1993), Memalik-i Osmaniye'den Avrupa Birliği'ne (İletişim, 2003), İstanbul: Küresel ve Yerel Arasında (Metis, 2000), Toplumsal Tarih Çalışmaları (İletişim, 2016), Mekân ve Millet (Koç Üniversitesi Yayınları, 2018), Zafer Yenal ile birlikte yazdığı Bildiğimiz Tarımın Sonu: Küresel İktidar ve Köylülük (İletişim, 2020), bulunmaktadır.

Didem Danış / İstanbul'un Geleceği: Mevcut Eğilimler, Muhtemel Güzergahlar

Metropoller ekonomik büyümenin ana sahnesi olduğu kadar, derin toplumsal ve mekânsal eşitsizliklerin de kaynağı. 20. yüzyıl boyunca çoğunlukla ülke içi nüfus hareketleriyle beslenen ve dönüşen İstanbul'da, son yirmi senede artan yabancı nüfusla mevcut toplumsal yarıkların derinleştiği bir tablo ortaya çıkıyor. Didem Danış konuşmasında öncelikle İstanbul'un Türkiye kentleşmesi ve demografyası içindeki özel konumundan bahsettikten sonra İstanbul'a gelen ve İstanbul'dan çıkan göç dinamiklerine odaklanarak, gelecekte daha adil bir kent inşa etmenin imkanlarını sorgulayacak.

Didem Danış

Galatasaray Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde öğretim üyesidir ve kurucu başkanı olduğu Göç Araştırmaları Derneğinde (GAR) aktif olarak çalışmaktadır. Doktora tezini 2008'de Paris'te EHESS'te (Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales) tamamladı. Araştırma alanları göç, kent sosyolojisi ve sosyal demografidir. Türkçe, İngilizce ve Fransızca dillerinde akademik dergilerde yayınlanmış makaleleri, kitap bölümleri ve editörlük yaptığı kitaplar bulunmaktadır.

Aslıhan Demirtaş / İstanbul'un Molozları, Turpları, Kır Çiçekleri, Balıkları: Gezegen Bahçe, Biz Bahçıvan Olsak

İnşa etmek yerine—bir bahçıvan misali, yetiştirmek ve büyütme fiillerini koysak, mimarlık, içinde var olduğu gezegene ve konumuz İstanbul'a karşı tavrını sağaltıcı bir faaliyete dönüştürebilecek. Bu tahayyülde eşanlamlı fiiller 'dünyayı gözetmek, onarmak ve sürekliliğini sağlamak' olarak yeniden tanımlanabilecek. Bahsi geçen dünya ise insanların ve insan ötesi her varlığı eşit yaşam haklarıyla içerecek, deniz gibi, kuş gibi. Geleceğin İstanbul'u ve o doğrultudaki herhangi bir ekolojik restorasyonu, fiziksel olarak vuku etmeden önce, tanımların, rollerin ve faaliyetlerin zihinlerde dönüşmesinde yatıyor. Aslıhan bu sunumunda, pratiğinden ve İstanbul'un kıymetlerinden örneklerle böyle bir tahayyülün ihtimallerinden bahsedecek.

Aslıhan Demirtaş,

Araştırma, sanat ve ekolojiye dayalı genişletilmiş bir mimarlık pratiği olan KHORA Office'in kurucusudur. Mimarlık faaliyeti, yapı, peyzaj, yerleştirme projeleri, sergiler ve araştırmalar aracılığıyla farklı disiplinlerin sınır ihlallerinde var olur. ODTÜ'de lisans, MIT'de yüksek lisans eğitimini takiben Doha, Katar'da İslam Sanatları Müzesi ve Japonya'da

9. Oturum

Miho Şapeli projelerinde baş tasarımcı olarak I.M. Pei ile iş birliği yaptı. 2011'den beri İstanbul'da faaliyet gösteren ofisini ilk olarak New York'ta kurdu. Barajlara dair araştırma ve sergilerinin devamı niteliğindeki, SALT'tan yayınlanacak Aşı kitabı için Graham Vakfı desteği sahibi olan Demirtaş, 2023 Ağa Han Mimarlık Ödülleri 15. Dönem teknik değerlendirme komisyonunda görev almıştır.

Sinan Logie / İstanbul 2023 – İstanbul'un Ölçeksizliğini Ölçmek

Sinan Logie ve Yoann Morvan'ın çalışmaları son 10 yıldır İstanbul'un saçaklarına odaklanır. Fransız ve Belçikalı akademisyen ikili, yürüme pratiğini metodolojilerinin merkezine almıştır. "Internationale Situationnistes"lerin adımlarında devam eden bu eylem, İstanbul 2023 (İletişim, İstanbul, 2017) ve Méga İstanbul (Cavalier Bleu, Paris, 2019) isimli yayınlarda ifade bulmuştur.

Logie'nin sunumu, yürüme pratiğinin açılımını yaparak, sonrasında İstanbul'un son 100 yıllık gelişimini kentsel saçaklarındaki izleri ile devam edecektir. Akademik çalışmalarının yanısıra sanatçı olan Logie, bu araştırmaya pratiğini nasıl aktivizm ile mekânsal yerleştirmeler arasında uzantılara sahip olabileceğinin sorularını, izleyiciler ile paylaşacaktır.

Sinan Logie

1998'de Brüksel Özgür Üniversitesi, Victor Horta Mimarlık Fakültesi'nden mezun oldu. İlk mimari deneyimlerini Belçika'nın en ilerici ofisleri arasında olan L'Escaut Architectures'de gerçekleştirdi. 2011 yılında İstanbul'a yerleşen Logie, mimarlık ve sanat çalışmalarına ek olarak 2013 yılından beri Bilgi Üniversitesi'nde Lisans stüdyolarında ders vermektedir. Yoann Morvan ile yazdığı ve kentin saçaklanmasını tartışan İstanbul 2023 isimli kitabı 2014 güz döneminde Paris'te B2 Yayınevi tarafından yayınlanmıştır. Kitabın Türkçe versiyonu 2017'de İletişim Yayınevi tarafından okurlara sunulmuştur.

Sinan Logie, 2014 yılından beri Öktem Aykut ile çalışmaktadır